

REVISTA DE L' ASSOCIACIÓ DE MESTRES ROSA SENSAT

in-fàn-ci-a

educar de 0 a 6 anys

2006

153

NOVEMBRE
DESEMBRE

Un catúfol

Era agost i la notícia de l'acomiadament de la directora d'una escola bressol municipal de gestió externa corria de boca en boca. La seva falta havia estat demanar millores per a l'atenció als infants.

A principi de setembre, en una reunió de mestres d'escola bressol i parvulari, era impossible frenar l'allau de problemes que l'inici de curs estava provocant als parvularis, des de trobar-se els infants de tres anys escampats per tota l'escola, segons el seu horari o situació familiar, fins al fet que els companys no poguessin admetre que no es volgués lliurar hores d'estar amb els nens. En l'allau de problemes particulars, s'hi intercalaven comentaris de caràcter més general, com per exemple: no es troben mestres, ni per fer efectiva la sisena hora, ni per a l'anglès, ni per a l'educació infantil; també falten TEI, etc.

El dia de la Mercè, una àvia va a recollir la seva néta a l'escola bressol. La directora, vella companya i amiga de l'àvia, li explica desconcertada que està passant

una situació difícil, perquè algunes professionals, un cop iniciat el curs, marxen cap a l'escola pública.

En una altra reunió, el mes d'octubre, les mestres de parvulari segueixen desgranant com es viu, a la seva escola, l'aplicació de la sisena hora. Però en aquesta reunió se centra l'atenció en el periple que ha seguit una mestra d'escola bressol que, després d'escoltar que faltaven mestres de parvulari i de saber que tenia la possibilitat d'incrementar substancialment els seus honoraris a més de tenir un contracte de treball amb l'Administració pública, amb molta pena, però amb decisió, opta per sol·licitar una plaça de mestra al Departament d'Educació. Al cap de poques hores tenia escola assignada. En el grup, hi ha una parvulista més i una bressolera menys. Explica, entre feliç i perplexa, que havia estat molt ben acollida per tot l'equip nou perquè era mestra d'infantil, ja que s'esperaven algú de secundària i els infants que portaven més de quinze dies sense mestra eren els de tres anys. Però, en aquell parvulari, els infants de tres anys fan moltes fitxes. La TEI només porta els infants al bany i vernissa treballs.

A principi d'octubre, salta la notícia que una llar d'infants del Departament s'ha quedat sense cap educadora. Totes han optat per fer de TEI o de mestres a parvulari. A final d'octubre, una mestra jove, entusiasta, lluitadora, radical, explica: «Demà tinc sortida, m'agafa a la meua hora lliure, i és un problema perquè és temps no remunerat.»

La descripció podria seguir, però l'espai s'acaba. Es fa evident el catúfol que ha implicat, per a l'educació infantil, un principi de curs que cal no oblidar, i s'ha d'actuar per garantir que no tornarà a passar, i, en conseqüència, que la precarietat laboral a l'escola bressol s'acabarà, que el parvulari recuperarà la seva identitat, que la planificació de les decisions seran mesurades i contrastades per preveure les conseqüències que poden tenir, especialment en dos aspectes que considerem fonamentals: primer, que es garanteixin els Drets de l'Infant, i segon, que contribueixin a enfortir la mentalitat dels mestres que actuen i se senten servidors públics molt més enllà dels que es consideren simples treballadors de l'ensenyament.

La imatge	Discussió	Meritxell Bonàs	2
Plana oberta	Pàgines per a les opinions i els suggeriments dels lectors		3
Educar de 0 a 6 anys	Preguntes de teatre i art a l'escola	Mariano Dolci	6
Bones pensades	Les esferes de vidre transparent	Montserrat Nicolàs	10
Escola 0-3	El racó del passadís	Equip de l'E. B. M. L'Espurna	12
L'espai amable	El sofà	Ivan de Febrer	15
Escola 3-6	Una història de pinyes Mestres en un parvulari Freinet	Farners Puente Madeleine Porquet	16 20
De la fitxa a la realitat	La línia, estudis diversos	Soledat Sans	28
Infant i salut	Amb lletra menuda	Imma Riu	30
El conte	Dues cançons i un ball rodó	Miquel Desclot	33
Llibres a mans dels infants	Entrevista a la Guida	Tertúlia de Rates	34
Informacions			35
Biblioteca	sumari		43
Índexs 2006			45

Discussió

Meritxell Bonàs

Passa a vegades, a les millors famílies, fins i tot entre amics inseparables. La veu puja de to. La defensa d'una idea sembla que demani més èmfasi. I el cos

sembla que vol seguir la veu. Però el que més ens interessa és la mirada interrogant del fons. L'evolució i solució d'un conflicte implica també tot l'entorn. ■

Aquest estiu la meua vida ha fet un gir de 180°. M'ha sortit una feina en una nova escola bressol municipal. Estic treballant des de mitjans d'agost. He pogut fer alguns canvis a l'escola. La gestió i el plantejament pedagògic ens ha portat a parlar sovint amb l'alcalde. S'ha establert una bona relació i li explico el que fem a la trobada de la Xarxa Territorial d'Educació Infantil, tots els debats pedagògics. Hi està molt interessat i m'ha dit que, amb el temps, li agradaria que li expliqués com hauria de ser l'escola «ideal». Ell, té ganes de fer tot el possible.

L'equip, molt i molt bé. Estem molt a gust treballant! Ara, entre moltes altres coses, falta fer el projecte del pati. Jo tinc molt clar el que vull, però, és clar, ha de ser un projecte compartit amb les famílies, l'equip i l'Ajuntament. Temps al temps per fer preguntes i preguntetes; reflexions que ens serveixen per posar-nos d'acord en una mateixa línia.

Estic documentant-ho pedagògicament des del primer dia. He capturat els espais de l'escola abans de començar el curs. Avui he documentat les famílies; els seus primers dies a l'escola amb els seus fills. Veig tantes coses en les quals m'aturaria una estona per arribar a captar l'essència de cada una... Ja tinc la màquina saturada! Ara cal fer la primera selecció.

Tinc ganes de trobar-nos un dia i xerrar... i xerrar! La veritat és que em sap molt greu tot el que està passant en general amb l'educació dels infants a Catalu-

nya. Però, a la vegada, penso que un exemple com el d'aquest poble on estic, és també una realitat. Una realitat que ens pot ajudar a nosaltres a tenir encara més força de la que tenim. Una realitat que tothom hauria de conèixer, una realitat que també existeix a Catalunya i que hauria de ser vista per molts ajuntaments que aposten per l'educació i no eviten la gran temptació de fer negoci amb els diners públics.

Clara Salido

Cara i creu als ajuntaments

Opinions dels tècnics i mestres recollides al www.elsafareig.org

Avui és un dia molt trist per a totes nosaltres: han despatxat dues companyes: la directora i una de les mestres. I per què?

Bé, treballem en una escola bressol municipal, gestionada per una empresa privada. Contractades per aquesta empresa començàvem a treballar amb moltes expectatives per poder donar el millor de nosaltres mateixes. Aquest ha estat el nostre primer any. Hem treballat amb tota la il·lusió del món. Hem engegat projectes amb les famílies, amb la ciutat... Ho hem fet convençudes que l'escola

no és el lloc on els pares deixen els fills per tal que els entretinguin una estoneta. És molt més. Hem procurat que l'escola fos un lloc que oferís un servei educatiu i, a la vegada, un lloc de trobada entre mestres, pares, avis, oncles, cangurs, infants, on cada una de les persones que hi entra aporta una mica del que té, coneixements, sentiments, aprenentatges, sense límit d'edat.

Les mestres i els pares hem treballat de valent per posar en marxa l'escola. El nostre primer any ens ha demanat moltes hores de treball amb tot l'equip, que hem fet amb molt de gust i molta il·lusió. El barri està content de poder tenir la segona escola bressol municipal.

Han acomiadat dues persones. Per què? La directora ha demanat visibilitat de les aules als canviadors, per evitar els accidents, ha demanat una mica d'ombra perquè els nens no agafin una insolació a l'espai exterior, també una persona a la cuina per preparar el menjar del catering i poder-lo organitzar amb dignitat. Ha mostrat la seva preocupació per

la quantitat d'honoraris que l'escola ofereix a diferents infants. L'han despatxat per aquestes demandes, totes relacionades amb la millora del servei? Què passa llavors? És clar, això els comporta maldecaps o potser el sou de mestres és massa elevat i volen personal menys qualificat que puguin pagar d'acord amb el conveni de la privada.

L'acomiadament de dues persones d'una forma legal, amb indemnització per ser un procediment incorrecte, perquè no hi ha cap justificació per acomiadar-les: tants dies i a l'atur i al carrer. No podem reclamar, però trepitgen les persones i, en part, les il·lusions. Dues companyes no hem esperat l'acomiadament. Hem plegat. Penso continuar la lluita amb tots els companys de la Xarxa Territorial de Catalunya. M'encanta la meua professió, malgrat les dificultats econòmiques que avui per avui comporta treballar en aquesta etapa. (Som mestres amb una categoria inferior a la nostra, i cobrem 900 euros; segurament cobràvem massa.)

No, no vull permetre que ningú trepitgi l'educació, i ho estan fent...

Què podem fer?

Esther Rodríguez León

Per què costa tan poc respondre la pregunta d'un infant i costa tant esperar que trobin sol la resposta?

Arribarà el dia en què hi haurà tants **homes** com **dones** en l'educació de 0 a 6?

I tant bo que fa, i tan tancats dins l'escola?

De quin **color** és la por?

I els pares

Soy una madre de la «Escuela Bressol Municipal Lluna», esta escuela abrió sus puertas en septiembre.

Cuando yo apunté a mi hija a la «guardería» tuve la suerte de que entró en una municipal, pero ¿esta escuela es municipal? En la primera reunión que se hizo hace un año, ya se nos advirtió que era de gestión privada, es decir que aunque sea pública la gestiona una empresa privada, así que en resumen, no es ni tuya ni mía y es de los dos....

Ese día no se nos presentó a las maestras ni al personal que en ella trabajaría, ya que no había nadie contratado. En septiembre empezamos a conocerlas a todas, era un equipo joven y nos planteaban una escuela abierta, participativa con los padres, de libertad, comunicativa, en la que los niños aprendiesen conjuntamente y compartieran los aprendizajes unos con los otros y con nosotros los adultos, en resumen una comunidad educativa, algo que se salía un poco de la norma. Nos creó ciertas dudas pero nos hemos dado cuenta de que ha sido muy positivo y se han crea-

do unos lazos entre profesores, padres y niños excelentes. Es por este motivo que el pasado 28, al enterarnos del despido de la directora y de una de las maestras, no salimos de nuestro asombro, pues si nosotros nos hemos sentido tan bien tratados por ellas y nuestros hijos han estado cuidados y educados como si hubieran estado en casa, ¿a qué viene dicha medida? No podemos entenderlo y además no estamos de acuerdo.

Por eso, desde estas líneas, formulamos nuestra queja a quien corresponda y expresar que en la educación de nuestros hijos creemos que tenemos ciertos derechos de opinar sin que se nos oculten cosas como éstas, hechas con alevosía (como si hubiesen cometido un delito que hay que ocultar), cuando el colegio ha cerrado por vacaciones y los padres, en teoría, no nos vamos a enterar (creencia errónea).

El único delito que estas personas, como el resto de las trabajadoras del centro, han cometido ha sido el querer lo mejor para nuestros hijos, así como para nosotros.

també hi diuen la seva

Hola a todas y a todos,
Hasta no hace mucho, para mi la educación de los pequeños era desconocida. Imaginaros, pensaba que era gratuita siempre y cuando estuviera en un centro público... Pero estaba equivocado... Parece que los niños hasta que no tienen tres años no tienen derecho a tener una educación de calidad y gratuita. Claro, como todos ganamos mucho dinero y los niños de 0 a 3 no necesitan aprender, ellos no hacen nada, claro, no tienen necesidades ni nada...

Y lo que es mejor y más me sorprende, cualquier persona con dinero puede llegar a hacer una escuela, contratar al personal (según sus criterios), decir qué tienen que hacer las maestras (aunque no tengan ni idea!), y lo que es mejor... *¡evaluar su trabajo!* ¡Venga hombre! ¿Os imagináis un hospital que funcionara de esta manera? ¿Que los médicos antes de realizar un diagnóstico tuvieran que hablar con Florentino para ver qué le pasa al paciente? ¿Y que al final del año, si un médico ha necesitado más vendas de las que entran en el presupuesto, se

fuera a la calle? ¡Tremendo! ¡La gente que se dedique a lo que sabe! ¿Cómo puede ser que todo el mundo opine sobre el trabajo de otros si tener ni idea? Pues yo veo que esto es lo que está pasando en este sector. Todos pueden opinar... Claro, isalvo los mismos profesionales! Esto se tiene que acabar por vosotros y por los que somos padres y queremos lo mejor para nuestros pequeños.

Realmente ¿esta gente saben que los pequeños son nuestro futuro? O es que quieren que el futuro sea esto... Burros que no piensen y a ser posible que no haya profesionales preparados para darles una educación...

¿Gobierno de Izquierdas?

¿Dónde?

¡Ánimo a todos! ¡A luchar por vosotros y por los pequeños!
¡Pedid condiciones buenas, pedid todo lo que necesitéis! ¡Plantaros, que la gente sepamos de una vez

Sobre els TEIS

Sóc una de les persones a les quals ha tocat una vacant com a tècnica d'educació infantil en un CEIP. Vinc de molts anys de tutora a escola bressol i sempre he estat molt contenta de la tasca feta i sempre descontenta amb les condicions laborals. Divendres vaig començar la nova etapa, i cal dir que tothom em va acollir molt bé. Vaig estar fent tasques gairebé semblants a l'escola bressol (xerrar amb pares, preparar classes, conèixer els nens nous, etc.). Tot això al costat de la tutora

lo importante que es la educación!
¡Denunciad las injusticias! ¡No puede ser que haya gente con menos responsabilidad de cualquier sector cobre menos que vosotros que teneis a personitas entre vuestras manos!

de classe que, en tot moment, em presentava com la persona de suport del grup de tres anys. De moment, per mi, res denigrant ni estrany. Faig les renions de nivell amb elles, preparo el mateix que elles, l'únic que faig una hora més preparant material per a les activitats. I s'ha de tenir clar que no fem de tutors i que hem d'adaptar-nos a la dinàmica de l'escola i dels grups on siguem, com quan venia un reforç a la nostra classe d'escola bressol.

Bé, encara m'estic adaptant i trobo a faltar la meva gent de l'escola bressol. Espero no haver de dir mai el contrari del que estic dient ara, però potser no és un treball tan dolent i les condicions laborals són les millors que he tingut. Ho havia de provar. A veure d'aquí dos mesos què us explico.

Sort a tothom!

Midiem

Conferència de Mariano Dolci

Preguntes de **teatre** i art a l'escola

Mariano Dolci es dedica al món de les titelles i també al de l'educació. Mentre descobria que les titelles eren molt més serioses del que semblava, també va tenir el privilegi de conèixer Loris Malaguzzi, i ha conjugat aquests dos mons d'una manera excel·lent. Després de quaranta anys treballant com a titellaire municipal a Reggio Emília, càrrec que segurament no existeix enlloc més, ara, ja jubilat, treballa a quatre escoles bressol de la província de Florència, amb un grup de dones que es proposa acostar la ciència a les nenes i en una presó amb grups de detinguts, en gran part estrangers. Transcrivim la conferència que va fer aquest juliol a l'Encuentro estatal de educación infantil.

Jo volia parlar del teatre a l'escola. Per escola entenc des de l'escola bressol fins a la universitat. Tots parlen del valor positiu del teatre, però en realitat aquesta mena d'activitats es deixen a la bona voluntat dels educadors i dels directores. I això que el teatre gaudeix de molt de seguiment.

Molts educadors sensibles al tema multipliquen a Itàlia els tallers a totes les escoles.

En realitat, no tinc gaire cosa a dir-vos, però m'agradaria, si és possible, plantejar-vos una pregunta: quina hauria de ser la col·locació institucional, per dir-ho d'alguna manera, del teatre a l'escola? És a dir, quins programes ministerials, quina 'enginyeria pedagògica' hauria de preveure el teatre, quin lloc hauria de correspondre-li?

Mariano Dolci

Els nostres ministeris, almenys a Itàlia, o no en parlen o com a molt diuen vagament que el teatre desperta la creativitat, però no diuen res sobre la seva situació concreta o la relació que ha de tenir amb la resta de matèries. Penso que és una qüestió molt difícil que connecta amb un debat molt ampli, profund i complex que ja va néixer al segle XVIII, quan en parlaven sobretot els filòsofs i els artistes. Ara en parlen també els epistemòlegs, els que estudien la teoria de la ciència.

Es tracta d'un problema que no implica només l'escola sinó tota l'anomenada 'alta cultura'. Efectivament, no té gaire sentit situar el teatre a l'escola si no s'afronta abans el problema de quin hauria de ser l'estatus de l'art a la nostra societat, i especialment el rol de l'estètica en l'adquisició del coneixement.

Veiem com a l'escola, a les sortides al museu, de la mateixa manera que a les sortides al teatre, preocupa el fet que els infants divaguin, pensin amb les seves emocions. Hi ha una guia, una visita guiada, per por que pensin per ells mateixos.

I també al teatre, sembla quasi que es vagi al teatre per tal de justificar activitats pedagògiques posteriors en el marc l'escola. En canvi, no crec que, a l'escola, una proposta adreçada a un únic objectiu pugui ser gaire positiva. I així la sortida al camp, o la visita al zoo o a un museu no poden tenir un sol i únic objectiu. I no ens preguntem sobre quin

“No té gaire sentit situar el teatre a l'escola si no s'afronta abans el problema de quin hauria de ser l'estatut de l'art a la nostra societat, i especialment el rol de l'estètica en l'adquisició del coneixement.”

podria ser el paper de l'escola per promoure una sensibilitat artística personal i no només transmetre una determinada cultura.

D'una banda, es considera que l'esfera de l'estètica no pot ser contaminada per la racionalitat i, de l'altra, l'aspecte estètic és considerat com un embelliment, com quelcom de més a més, respecte de la comprensió. Això crea una situació molt difícil, mentre l'ensenyament es mantingui trossejat en diferents peces jeràrquicament endreçades.

En canvi, penso que les escoles podrien tornar a ser aquelles que mai no haurien hagut de deixar de ser: llocs de formació de la identitat i d'enriquiment personal a través de la trobada amb l'altre, l'intercanvi i la sorpresa per la descoberta. No és un projecte totalment utòpic, ja que moltes escoles de diversos graus i nivells, des del bressol fins a la universitat, ja fan experiències en aquesta direcció. Però manca ordenar i sistematitzar aquestes experiències.

Quan deia que les escoles haurien de tornar a ser lloc on s'elabora la cultura, parlo no només de la cultura pedagògica sinó també de la cultura en el seu sentit més elevat. En aquest sentit, puc citar com a exemple, el que va passar al segle xx amb les avantguardes pictòriques.

Molts pintors es van preguntar què era la creativitat infantil. Algunes d'aquestes reflexions han deixat la seva traça en algunes obres d'aquests artistes. Paul Klee va recollir nombrosos dibuixos dels seus fills i d'al-

tres nens, i els exposava al costat d'obres de grans pintors. El moviment del pintor Kandinsky *Der Blaue Reiter* -el genet blau- exposava dibuixos de nens al costat de quadres de Picasso, Ernst i d'altres. De forma menys intensa, el dibuix infantil va interessar també a Miró, Fortunato Depero, Dubuffet, Munari i al mateix Picasso. És de Picasso aquella declaració segons la qual "he dedicat tota la vida a mirar de pintar com un nen". És clar que no es tracta per a aquests personatges de copiar el que feien els nens, sinó de cercar l'arrel de la creativitat també en la forma de procedir dels nens, perquè tenim la impressió que, quan es creix, es produeix una pèrdua. Hi ha alguna declaració anàloga de Matisse.

A les altres arts i a la ciència no s'ha produït aquest interès sobre com funciona la intel·ligència dels nens i si podem inspirar-nos-hi. És a dir, els nens van ensenyar alguna cosa a aquests pintors i això no ha passat en d'altres arts. Per què passa això? Aquesta és la pregunta que us plantejo, i un dia o altre podríem parlar-ne.

Ciència i teatre

Anem als meus interessos actuals. Ara estic preparant un espectacle el tema del qual és el diàleg entre Galileu i la seva filla de cinc anys. Són dues marionetes.

“Veiem com a l'escola, a les sortides al museu, de la mateixa manera que a les sortides al teatre, preocupa el fet que els infants divaguin, pensin amb les seves emocions.”

Comença amb la nena que plora perquè el pare dorm sempre de dia i no juga amb ella. He mirat d'utilitzar l'experiència acumulada en trenta anys de feina amb els nens per tal d'aconseguir del personatge de la filla una creïble 'mentalitat infantil'.

El problema al qual es va enfrontar Galileu és precisament el de sortir de l'antropocentrisme. Dos mesos després d'haver inventat el telescopi, va fer caure tot un món. Va establir que no era veritat que el cel fos perfecte i immutable, sinó que es troba en constant evolució. No és cert que l'autoritat dels nostres avantpassats, encara que fossin genials, fos sempre certa. No és cert que la Terra estigui al centre de l'univers. Gira al voltant del Sol i, per tant, no és al centre. I Júpiter estableix un altre centre, perquè al seu voltant giren quatre petits planetes. Si la Terra no és el centre del món, aleshores l'home no és el centre de la creació. Els diferents planetes i el Sol no han estat creats expressament per a ell. Ja sabeu que acceptar això va ser molt dur per a la nostra cultura. Galileu es va arriscar a ser torturat.

Aquest procés és anàleg, és molt proper, al que qualsevol nen ha de travessar en el seu creixement. El nen, com deia Piaget, és egocèntric, i ha de superar aquesta sensació de ser el rei de la creació, d'estar al centre de la família i del món. Ha d'entendre que hi ha d'altres punts de vista. El món no ha estat creat per a ell.

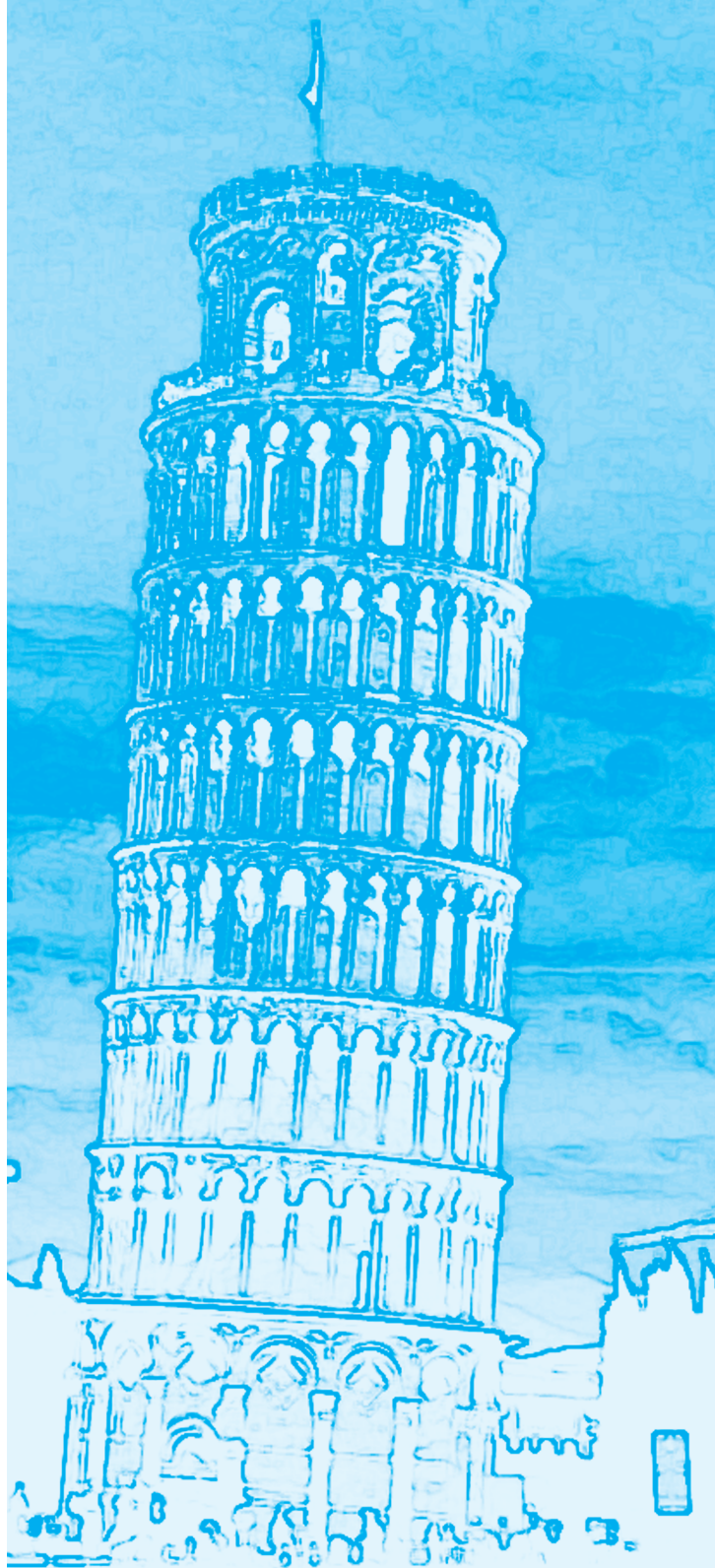
M'agradaria construir un diàleg de manera que, quan la nena parla, juga a fer ombres amb el pare, i aquest s'adona que ha estat egocèntric i que les idees provenen de la seva filla.

Ara sabem que el mateix Piaget, al final de la seva vida, va repensar els seus 'estadis', tan rígids. D'una lectura superficial de Piaget resulta que l'egocentrisme, l'animisme, l'artificialisme, aquestes capacitats dels nens són un obstacle per arribar a la comprensió, a la raó. Ara sabem que no és així, que aquestes qualitats infantils són poderosos motors precisament per arribar a la comprensió. Voldria mirar de transmetre, de fer entendre, potser paradoxalment, que també els epistemòlegs i els científics tenen molt a aprendre dels infants sobre com procedir en el coneixement. En fi, és una mica provocatiu i paradoxal però és un espectacle.

He estat molt ràpid, espero que tindreu el temps de fer alguna pregunta si el tema us interessa.

Una pregunta

Altres vegades tu mateix has explicat que a vegades sí que els nens han plantejat qüestions que han servit d'incentiu perquè els científics es posessin a investigar. Són d'aquelles preguntes que els nens ens les formulen contínuament a casa i a l'escola, i que sovint queden a l'aire, perquè no es tenen prou coneixements per respondre-les. Són preguntes com la de per què les cireres són roges quan les flors de les cireres són blanques? Una periodista sueca estava molt interessada per trobar la resposta a una pregunta que la seva germana de cinc anys li feia: per què el cel és blau? Aquest matí, se'ns preguntava quina capacitat i quin coneixement hem de tenir els mestres per a recollir totes aquestes preguntes que realment obren nous horitzons també al propi coneixement. Què ens podries dir sobre això?

“Si no hi ha sorpresa, no hi ha procés de coneixement. El veritable misteri que hem de resoldre no és en el desconegut, sinó en el conegut.”

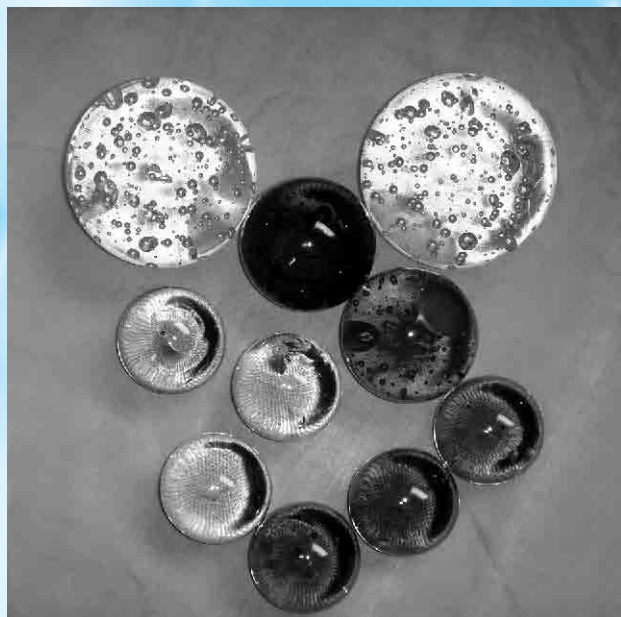
MARIANO DOLCI: Efectivament el de les preguntes dels nens és un procediment anàleg al dels grans científics. Ara, els epistemòlegs diuen que en ciència no es tracta de trobar les respostes, sinó de fer-se les preguntes adients. Algunes declaracions de Newton, que era un gran científic, ho exemplifiquen. Newton era sota un arbre quan li va caure una poma al cap i, com a persona creativa, en comptes de renegar i canviar d'arbre per a seguir dormint, es va plantejar algunes preguntes.

Són les preguntes que nosaltres, i també vosaltres a l'escola, anomenem preguntes generatives. Si jo pregunto com es diu aquesta o aquella ciutat, no és una pregunta generativa, però si pregunto per què les cireres són vermelles quan els arbres fan flors blanques, sí que és una pregunta generativa. Probablement això és una idea de Rodari, en Newton es preguntà perquè la poma no cau cap amunt? I sempre cau cap avall i mai cap a la dreta o cap a l'esquerra? I aleshores, per què la lluna no cau cap avall? Veieu que preguntes com aquestes són precisament les que es plantegen els nens quan observen i quan juguen. Com algú ha dit aquest matí, si no hi ha sorpresa, no hi ha procés de coneixement. El veritable misteri que hem de resoldre no és en el desconegut, sinó en el conegut.

Un altra declaració interessant de Newton sobre el valor de l'estètica: si teniu dues demostracions igual de vàlides del mateix teorema, trieu la més breu, i entre dues que siguin igual de breus, trieu la més elegant. L'estètica no es planteja com un simple afegit per fer bonica una proposició racional, sinó que forma part, s'entrellaça, a un procés de comprensió. ■

Mariano Dolci és titellaire.

Les esferes de vidre transparent

Les esferes de vidre transparent, a diferència de les tallades en prismes, de les quals ja vam parlar en aquesta secció com a objecte visual (vegeu el núm. 148), han estat seleccionades en aquesta ocasió com a objecte tàctil, per oferir als infants més petits de l'escola bressol, quan ja es mantenen asseguts i encara no caminen.

Les esferes de vidre transparent tenen una superfície suau, continua, llisa, una consistència resistent, dura i sòlida i una temperatura freda, que permeten als infants múltiples descobertes sensorials.

És sobretot a partir del tacte que els infants s'apropen a aquest objecte. Però, quan hi entren en contacte, els permet a més percebre'n el pes, la forma del volum, la transparència, la textura, la temperatura i el color.

En mans dels infants més petits –i sota la mirada de l'adult–, les esferes de vidre són uns objectes segurs i sense riscos,

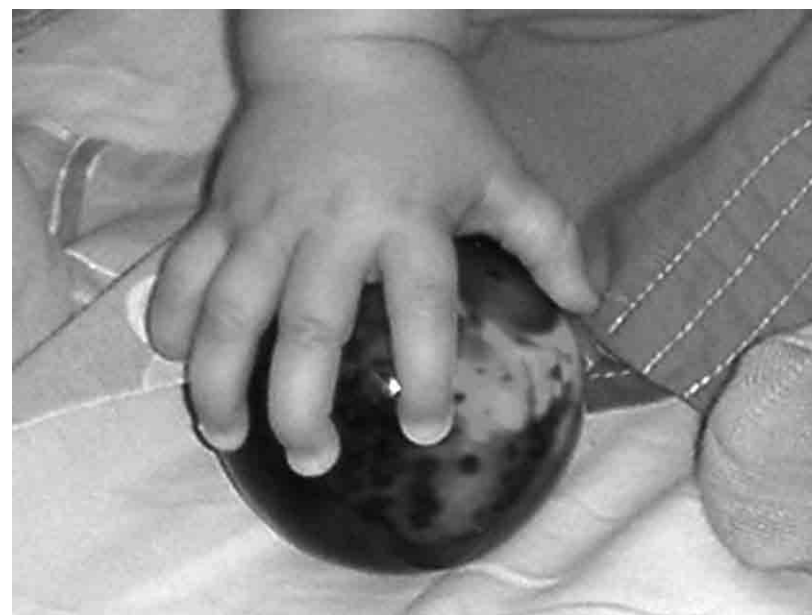
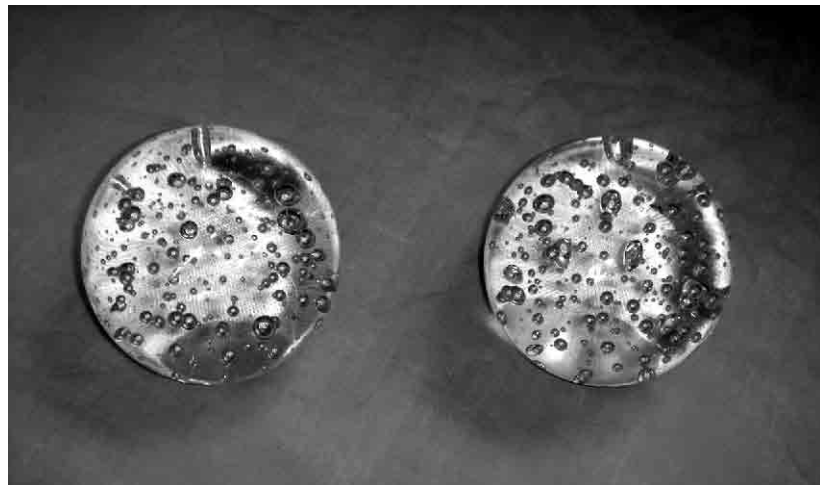
Montserrat Nicolàs

ja que són dures i la seva forma és tan cada i esfèrica.

Les seves dimensions són fàcilment abastables per a les seves mans, de manera que poden agafar-les i deixar-les, llençar-les i fer el seguiment visual del desplaçament quan les deixen, llepar-les, empaitar-les quan rodolen, cercar-les quan desapareixen per atzar fora del seu camp visual, sentir-ne el so quan rodolen o provocar-lo picant amb l'esfera a terra o sobre d'un altre objecte.

Són, a més, un bell objecte visual que, en ser transparent i amb color, pot emetre llum si la sobreposem a una petita lampada i, com a punt de llum, aporta calidesa i benestar visual a l'ambient, a la classe o a la zona de descans.

Val a dir que també podem oferir aquest material als infants més grans de l'escola bressol, però amb uns criteris d'exploració diferents que garanteixin la seguretat dels infants i la durabilitat de l'objecte. ■

El racó del passadís

L'experiència que presentem s'ha dut a terme a l'Escola Bressol l'Espurna, un centre de primer cicle d'educació infantil situat a Lliçà d'Amunt, en el qual, com a la majoria d'escoles bressol, es respira un ambient familiar on pares, mares, mestres, personal no docent i infants es coneixen. Aquest ambient, el fa possible, sobretot, el fet que es dona molta importància a la relació família-escola i, per això, s'ofereix als pares un horari ampli d'entrada i sortida a l'escola, per tal que puguin passar petites estones al centre amb els seus fills i rebir tota la informació necessària a través de les mestres.

A l'escola bressol, tot i que cada mestra treballa dins del seu espai amb el seu grup de nens

A l'escola bressol, hi tenien un racó que no feien servir i van decidir posar-hi un petit aquari, per decorar. Però aviat van observar que es convertia en un nou centre d'atenció. Van aprofitar-ho i ara el racó del passadís s'ha convertit en un punt de trobada. L'anecdota els ha ajudat, i ens ajuda, a descobrir com és d'important cada detall de l'escola i les dinàmiques que genera un entorn ric.

El personal docent i no docent del centre ha anat treballant per tal que les classes i tots els espais comuns de l'escola siguin ben aprofitats i d'aquí va sorgir la idea del racó del passadís, a través del qual totes les mestres, alumnes i pares passen diàriament per accedir a les classes.

Aquest projecte es va iniciar no solament amb la idea de decorar l'espai, sinó que es va pretendre crear un indret on els infants poguessin participar tot observant, jugant i comentant el que feien amb altres nens i amb els seus pares.

i nenes, també es fa ús dels espais comuns del centre com ara el pati, la sala polivalent o el passadís; espais on nens i nenes de diferents grups d'edat interaccionen entre ells.

Equip de l'E. B. Municipal l'Espurna

La primera proposta va consistir a posar un petit aquari a l'alçada dels infants. D'entrada va ser una proposta bàsicament decorativa, però en pocs dies ens vam adonar que el fet d'estar a l'alçada dels nens i les nenes l'havia convertit en un punt molt important d'observació, en una parada obligatòria per a pares i nens en entrar i sortir de l'escola, i en un incentiu per a la conversa. Així doncs, vam veure que, davant d'aquella peixera, nens i nenes de diferents edats, tant els de l'escola com els germans que venien al centre i altres familiars, s'aturaven i comentaven com eren els peixos, què feien, etc.

A partir d'aquí, la segona proposta va ser més pensada i elaborada, per fer participar la mainada i altres visitants de l'escola. Es va mantenir la peixera i es va ampliar el racó afegint-hi propostes de joc relacionades amb el tema dels peixos.

Així doncs, es va folrar el suport de la peixera amb un mural amb motius marins i un sistema de velcros amb el qual es podien enganxar tot un seguit de peixos de diferents colors i mides. Nens i nenes de tots els grups s'hi aturaven en diferents moments del dia per posar i treure peixos, fer-los nedar, etc. Al costat, es va col·locar una taula petita amb dues cadires, amb la possibilitat de fer encaixos en què sortien peixos o mirar contes de temàtica marina. En aquest espai, sovint veïem també pares i mares asseguts amb els seus fills mirant contes o fent encaixos a les hores d'entrada i de sortida de l'escola. Això ens va fer veure que aquest espai s'havia convertit en un punt de trobada per a pares i fills, on els adults dedicaven una estona, per petita que fos, exclusivament als seus nens.

Finalment, i coincidint amb l'arribada de l'estiu, es va canviar tota l'ambientació de l'escola. Al passadís es va mantenir la peixera i el

mural amb els peixos i s'hi van afegir altres elements decoratius relacionats amb el tema de la platja i l'estiu. Així doncs, es va incorporar un decorat d'aigua de mar i sorra de veritat enganxada al terra i tot de pales i galledes, pilotes de platja. A més, es van posar dues hamaques de platja i música amb el soroll de les onades del

mar. Els nens i les nenes de seguida van trobar-hi el joc, i les hamaques, per exemple, que d'entrada eren un element decoratiu, es van convertir en un espai perfecte per a la conversa i la relaxació; sovint trobàvem nens asseguts parlant i escoltant la música i tots tenien molt clar on anaven: a la platja!

Aquestes petites observacions ens van fer adonar de la importància de reflexionar sobre com decorar i organitzar tots els espais de l'escola, no solament les classes i els espais comuns que sempre s'han fet servir, sinó tots els racons de l'edifici.

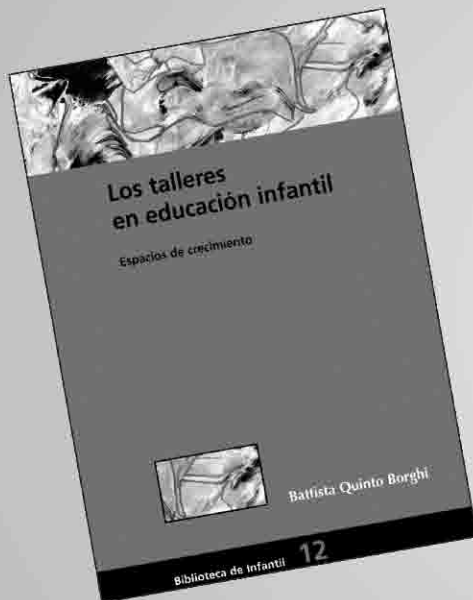
Cal dir també que tot això no hagués estat possible si l'escola no tingués tant en compte la relació amb la família i no hi hagués un marge tan ampli en les entrades i sortides al centre. ■

L'Escola Municipal l'Espurna és a Lliçà d'Amunt.

LOS TALLERES EN EDUCACIÓN INFANTIL

Espacios de crecimiento

BATTISTA QUINTO BORGHI

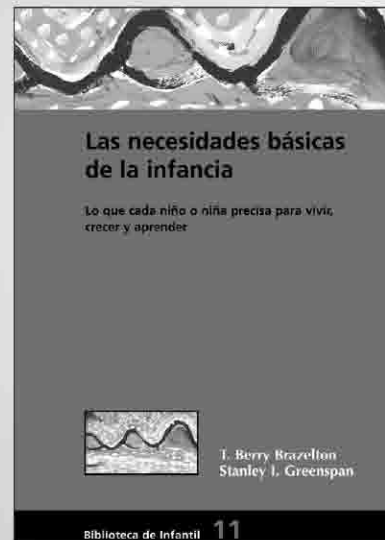
Organitzat per promoure reflexions i suggeriments de repercussió immediata, el llibre aborda, en dues parts, els fonaments pedagògics, metodològics i didàctics, i proposa materials i tallers per a una programació de l'activitat didàctica eficaç.

260 pàg. 21,00 € (CASTELLÀ)

LAS NECESIDADES BÁSICAS DE LA INFANCIA

Lo que cada niño o niña precisa para vivir, crecer y aprender

T. BERRY BRAZELTON
S.I. GREENSPAN

Les relacions afectives, les condicions que han de complir els centres infantils, les atencions en grup, les mesures de custòdia, d'acollida i adopció, la relació família-escola, la conciliació dels horaris laborals i familiars, etc.

260 pàg. 21,00 € (CASTELLÀ)

TERRITORIOS DE LA INFANCIA

Diálogos entre arquitectura y pedagogía

I. CABANELLAS /
C. ESLAVA (COORDS.)

Experiències i anàlisis de projectes en què hi ha un profund diàleg entre arquitectura i pedagogia. De la conquesta de l'espai urbà i escolar, al disseny d'objectes de sensibilitat especial per a la infància.

250 pàg. 18,00 € (CASTELLÀ)

MIRADES A L'EDUCACIÓ QUE VOLEM

JOAN DOMÈNECH
JOAN GUERRERO

Una mirada calidoscòpica al món de l'escola i de l'educació, a partir d'una tria suggeridora de paraules i de fotografies. Una reflexió sobre l'escola i l'educació que necessita la nostra societat.

120 pàg. 18,00 €

El sofà

Ivan de Febrer

A l'entrada de l'escola, hi hem posat un sofà. Un sofà dins del racó del conte perquè els mestres i educadors puguem anar-hi a explicar històries. Un sofà perquè les famílies també hi puguin explicar històries al matí, quan entren a l'escola amb els fills, i per anar teixint un pont entre casa i escola, o bé a la tarda, quan es va desfent el lligam creat durant el dia.

Un sofà que permet als nens i les nenes sentir-se com a casa. Un sofà en el qual, com que hi estan còmodes, els infants hi seuen a mirar contes i a reviuir les històries que els passen. Un sofà que permet també relacionar-se i conèixer-se una mica més. Un sofà que els permet explicar-se contes entre ells o, simplement, mirar contes plegats.

Com en Lukka i en Lobo, dos grans amics que, immersos en les històries, deixen aflorar els sentiments que guarden més endins. Només cal veure com es miren, com s'agafen, com es diuen coses, com s'escolten, com comparteixen, com es respecten, com es posen d'acord... ■

Una història de pinyes

Farners Puente

Dues nenes caminen, recullen pinyes, observen l'entorn, xerren, i tenim la sort que la mestra hi és a prop i en recull els diàlegs. Pot semblar una història petita, però ens revela la capacitat que tenen els infants per mirar, tocar, recollir, prendre decisions i aprendre de tot allò que els envolta, sempre que els deixem temps.

Haviem sortit a passejar, a observar com estaven els camps, com havia crescut l'herba des de l'últim cop que hi havíem anat. També volíem anar a veure els xais de l'Oriol. L'Oriol és un nen del grup i el seu avi té molts xais. Quan vam arribar a la caseta dels xais, els vam trobar tancats i aleshores els nens i les nenes es van distreure fent altres coses, i això és el que van fer la Judith i la Sandra.

–Mira, Farners, quantes!

–Caram! I què voleu fer amb tantes pinyes?

–*Son pa la clase* –diu la Sandra.

–Les volem portar a l'escola, Farners. Les posarem amb les altres –diu la Judith.

–Però n'heu agafat moltes. No podreu pas arribar a l'escola tan carregades.

–Que sí –diuen totes dues.

Normalment la Sandra i la Judith solen anar les últimes de la fila perquè s'encanten observant un munt de coses. Avui havia de passar necessàriament el mateix, i no m'equivocava. El pes de les pinyes les feia anar molt més a poc a poc. Els altres nens estaven lluny! Elles, però, caminaven molt amb compte per no deixar caure ni una pinya.

–Com va tot, noies?

–*Mu bien!*

De cop i volta em vaig adonar que hi havia una pinya tancada que tenia un forat força gros.

–Mira Sandra, aquesta pinya té un forat, saps per què?

–*No, por qué?*

–Perquè hi deu haver una cuca a dins. Hi ha insectes que es mengen la fusta, les pinyes...

Mentre parlava em vaig adonar que el forat era molt gran i que, a l'escola, el terra és de fusta.

–Sandra, què et sembla si aquesta la deixem aquí, perquè l'animal que hi viu a dins deu ser molt gran i encara se'ns menjarà el terra de la classe.

–Té una cuca, Sandra? –pregunta la Judith tot mirant la pinya.

–*Sí, por abí* –aleshores, després de molt mirar-se-la, finalment la llença.

Però no en queda convençuda i comença a inspeccionar les altres pinyes.

–*Esta también tiene bicho*, Farners? –ensenyant una altra pinya.

–No, aquesta no Sandra.

–*A ver?* –demana la Judith– *Ésta me parece que sí* –diu llençant una de les seves pinyes.

–*Y a ésta qué le pasa?* –diu la Sandra mostrant una pinya oberta amb poques arestes.

–És una pinya vella. Per això li cauen les arestes. Deu fer temps que va caure de l'arbre o potser algun esquirolet li ha fet alguna mossegada.

La pinya acaba a terra al cap d'uns segons.

Comencen a fer-se menys preguntes i llencen pinyes a tort i a dret.

–Aquesta... –diu la Judith pensant ràpid–. No, fora –i la llença sense ni mirar-la, cap enrere.

Les dues nenes tenen un debat intens sobre el contingut de les pinyes, se les intercanvien, se les miren i, un cop avaluades, el veredicte acaba sempre amb la mateixa conclusió: fora pinya.

Ep! Ara tenen un problema. N'han llençat una i no saben si recuperar-la o no.

–*Y ésa?*

–*Déjala, seguro que también tiene bichos.*

Finalment, després d'una bona estona m'adono que van totes dues la mar de contentes amb una sola pinya a la mà.

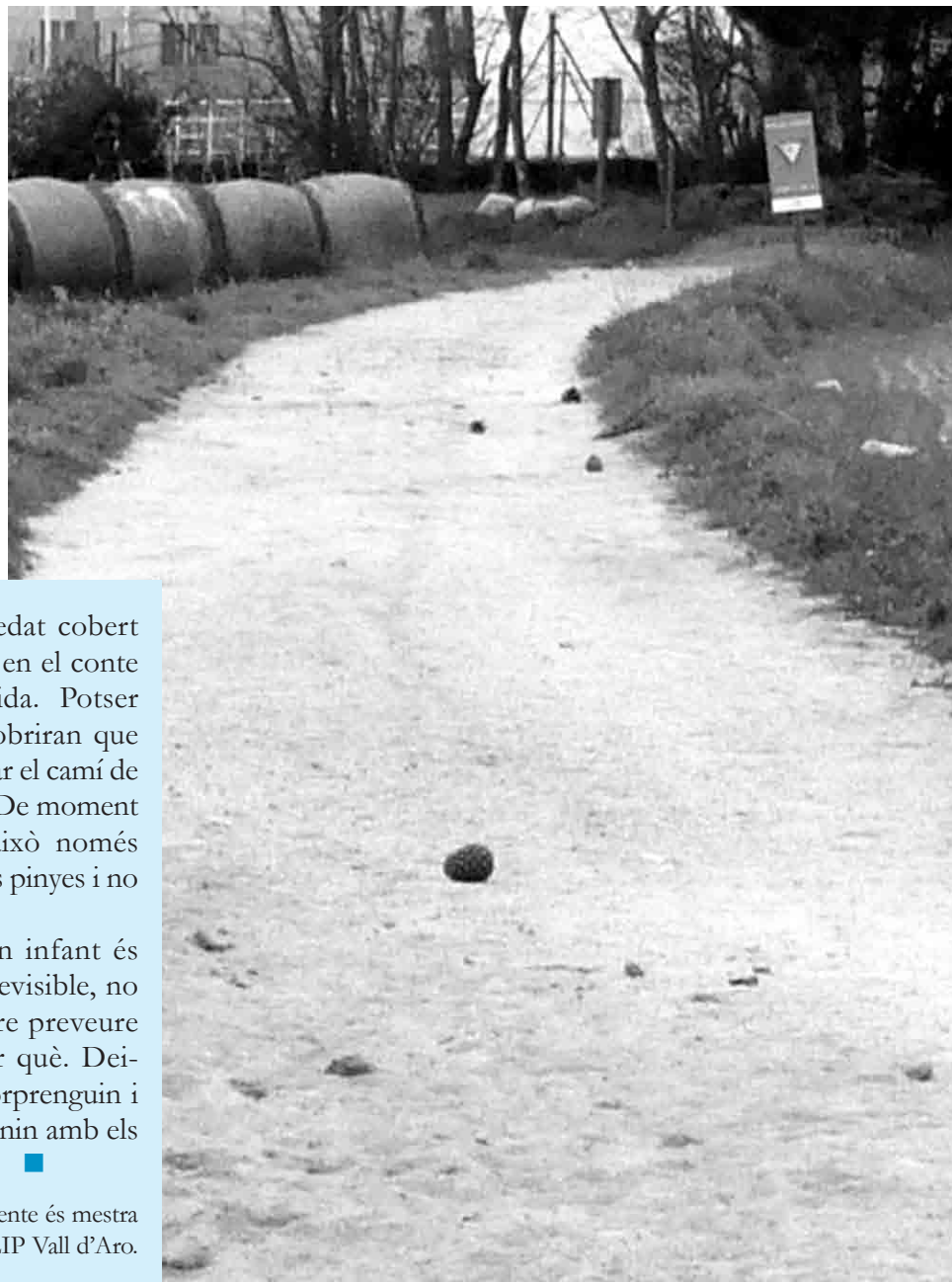
–Què ha passat? A veure ensenyeu-me les mans?

–Que al final ens hem quedat només amb una pinya.

Em pensava que la història ja tocava al seu final, però m'equivocava.

La fila anava tirant i la Judith i la Sandra continuaven al seu ritme observant el paisatge. De cop i volta m'adono que ja no caminen al meu costat. Què ha passat?

La Judith ja ha deixat la seva pinya i ara juga amb la sorra. La Sandra se la mira: és interessant el que fa la Judith... Acte seguit s'hi afegeix. Adéu a les pinyes!

El camí ha quedat cobert de pinyes, com en el conte de Ton i Guida. Potser algun dia descobriran que així poden trobar el camí de tornada a casa. De moment esperem que això només ho facin amb les pinyes i no amb els papers.

La ment d'un infant és totalment imprevisible, no es pot pretendre preveure què faran i per què. Deixem que ens sorprenguin i que ens emocionin amb els seus actes. ■

Faners Puente és mestra al CEIP Vall d'Aro.

Mestres en un parvulari Freinet

Extraiem unes quantes línies del llibre de Madeleine Porquet *Les tècniques Freinet al parvulari*. Aquí descobrim la meravella que es va acumulant amb el pas d'un dia rere l'altre a l'escola, com creix i s'alimenta la vocació a partir de petits Claude i petites Elisabeth.

Madeleine Porquet

L'amor als infants, l'amor per l'ofici no ens és pas donat d'una vegada per totes el dia que entrem per primer cop al parvulari o a l'escola

primària. És una obra de molta paciència.

Cal que maduri lentament en nosaltres. Pressuposa el desig d'educar l'infant, de fer-lo créixer, però també el respecte per

la infància i aquella humilitat, aquella admiració per la vida que donen tant de valor a l'obra de Decroly, de Maria Montessori, de Ferrière, de Freinet.

Es basa en un coneixement nascut de la nostra experiència quotidiana, nascut de la necessitat de veure els nostres infants tal com són, amb les seves tendències pròpies i el condicionament de les seves personalitats pel seu medi familiar i social, nascut del desig de guanyar la seva confiança de crear entre ells i nosaltres aquest clima de seguretat i de dedicació recíproca que els permetrà d'anar-se fent ells matei-

xos. Només a poc a poc arribem a entendre, estant en contacte amb cada un d'ells, la riquesa i la diversitat de la seva vida i la varietat dels camins que porten a la presa de consciència de si mateix i del món, i arribem a entendre en quin mesura cal respectar el ritme de cada un dels nostres infants, sense deixar per això de trobar l'interès que els portarà, en un impuls de tot el seu ésser, a expressar-se i, per tant, a actuar, a fer-se, a dominar les resistències de la matèria.

A poc a poc, descobrirem que cada un porta en ell el seu somni familiar, que Jean-Marc, el tímid que mira les nenes de manera entenedrida, pateix de ser fill únic i li agradaria molt tenir una germaneta . Que Jean-Luc, el que crida l'atenció, el fanfarró, el terrible, criat per una mare massa feble, té necessitat d'una amistat masculina i somia el seu company Jojo quan aquest està malalt.

Sabrem que Martine, que fa dies que s'està en un racó, somiadora, i la tenim massa sovint a sobre, acaba de tenir un germà i se sent mancada de la tendresa materna que abans acaparava tota sola.

I veurem com Bernard, entusiasta per la mecànica, dibuixa amb un bastó en el terra del pati de l'escola durant l'esbarjo uns cotxes magnífics, que anirà repetint sense parar, tot perfeccionant-los, afegint-hi detalls o personatges quan els dibuixa en els fulls del seu quadern personal.

Sabrem, tot fullejant el quadern de dibuixos lliures d'André, que és un apassionat de la televisió i que té una admiració particular per Thierry la Fronde, heroi d'una sèrie, que apareix a cada pàgina amb un luxe i una precisió increïbles de detalls en els vestits i en els gestos.

Assistirem a naixements emocionants: recordo el petit Claude, molt de temps presoner en una cuirassa d'estretor i de silenci, que va tenir el seu dia alliberador una tarda d'hivern quan em va portar la seva pintura, uns arbres nus de colors violents i tristos, però il·luminats per una taca de llum ombrívola, com per una fugida cap a la claror i l'alegria. Aquesta pintura, la vam mirar i admirar tots junts. I tots van dir: Els arbres de Claude són els més bonics.

I Claude va somriure. De mica en mica, es va anar sentint més segur d'ell mateix, i un dia va escriure tot sol al seu corresponçal. Un altra dia el vaig sorprendre xiulant Mozart mentre pastava argila.

Cada un de nosaltres coneixerà, al llarg de la carrera, petits Claude i petites Elisabeth. Aquesta era filla d'uns obrers agrícoles polonesos, sempre borratxos, que no es preocupaven dels fills si no era per preparar-los una sopa de patates, de col i d'os... i per cobrar la subvenció familiar. Elisabeth i les seves germanes arribaven a classe brutes, mal pentinades, i amb prou feines sabien parlar. Elisabeth es passava tot el dia movent-se a la cadira, feia caure la taula, foradava el paper en el qual feia gargots i embrutava les pintures de les seves companyes. Les altres li pegaven o no la volien amb elles. Ens va caldre molta paciència, molta tendresa, molt de tacte per integrar-la a la vida de grup. Havíem fet molts intents que fracassaven gairebé a l'instant. Però després va aparèixer la confiança. I en aquesta casa en què per fi es trobava de gust, volta-

“Només a poc a poc arribem a entendre la riquesa i la diversitat de la seva vida i la varietat de camins que porten a la presa de consciència de si mateix i del món.”

da de gent que li donaven la mà, Elisabeth es va posar a dibuixar els seus somnis: mares amb vestits florits, amb barrets extravagants, arbres d'un sol tronc que es balancejaven en ple cel, ocells exuberants amb un fastuós desplegament d'ales. Els seus gestos es van tornar més suaus i el seu llenguatge més clar. L'interès per les adquisicions escolars també va fer aparició al seu moment: Elisabeth es va posar a imprimir, a escriure i a comptar. Va deixar de moure's a la cadira, de ser la polonesa aïllada en un banc, en un racó del pati cobert. Va esdevenir una nena com totes les altres, feliç de crear, de jugar, de dansar i de riure. Sabrem també que si el sentiment d'haver reeixit és indispensable a l'infant per progressar, l'existència d'una motivació veritable també ho és, i que aquesta motivació, quan actua durant els períodes sensibles, és a dir, en els moments que l'infant és capaç d'absorbir i integrar un cert tipus d'activitat (dibuix, escriptura, lectura, càlcul), pot portar-lo molt més enllà de les nostres previsions, sovint tímides.

La veu de la mestra

Ara em resta deixar parlar algunes mestres de parvulari que explicaran aquí dies o moments de vida de la seva classe.

Classes de parvulari de ciutat amb les seves seccions de petits o de grans, amb moltes cares diferents, ofertes amb la sinceritat més absoluta.

Parvulari i escola moderna

Helene Bernard

Parvulari Roucas Blanc, Marsella

Quan un dia, en sortir d'una jornada de classe que s'havia desenvolupat en presència de col·legues, vaig dir que «m'inspirava amplement en el moviment pedagògic de l'Escola Moderna de Freinet», em van replicar que «el parvulari feia molt de temps que practicava mètodes moderns, molt abans que les escoles primàries i de manera més general que aquestes.»

Aquesta resposta em sembla traduir una opinió molt estesa entre els nostres col·legues de classes de parvulari.

En què es basa aquesta opinió? Em sembla que en una confusió originada sens dubte pels diferents sentits que es dona als termes «mètodes moderns». Per aquesta raó crec necessari precisar què entenem per «mètodes moderns», i més concretament a l'escola moderna.

El que sobretot no s'ha de fer és deixar-se enganyar per un aspecte exterior o superficial de modernització.

No pel fet que un parvulari disposi de locals moderns amb instal·lacions modernes, lavabos, sales de repòs, rebedors, aules esplèndides, jardí, etc., i tot ben equi-

pat amb mobles i materials moderns, direm que aquesta escola sigui una «escola moderna» en el sentit que li donem aquí.

No pel fet que una mestra faci fer als infants pintura de cavallet amb pintures en pols i bons pinzells, o que una altra realitzi objectes de cistelleria o fins i tot ceràmiques molt boniques, o que una altra utilitzi la impremta, no per això direm que aquestes col·legues practiquen mètodes moderns, sense abans haver conegut a fons l'atmosfera de les seves classes.

Perquè cal precisar bé que el que ens fa córrer el perill de produir il·lusions i interpretacions falses al parvulari és l'ús, tan estès, de material sensorial i educatiu i la pràctica freqüent, és cert, d'algunes tècniques modernes.

Nosaltres afirmem, però, que el material sensorial i educatiu, d'una banda, per ric i modern que sigui, i la pràctica, de l'altra, de certes tècniques modernes, per espectaculars que puguin ser els seus efectes, no basten per «modernitzar» una classe en el sentit que nosaltres li donem aquí i que intentarem de precisar ara.

Tot està en l'esperit dels mètodes utilitzats i en l'atmosfera que en resulta a la classe.

Una escola serà «moderna»:

- Si ha sabut permetre que, junt amb els infants, hi entri la vida a dins, deixant les portes i finestres ben obertes,
- Si ha sabut evitar que s'eixampli cada dia més la fossa que separa l'escola de la família,
- Si ha suprimit en la mesura del possible el que és artificial i imposat,
- Si ha sabut crear un clima de confiança mútua que permeti a l'infant desenvolupar-se, iniciar-se a la vida en societat, anar cap a la descoberta, anar cada dia cap a una presa de consciència més clara de les seves possibilitats i de les seves responsabilitats.

Passem ara de les idees generals als exemples concrets: Imaginem un dilluns d'octubre al matí.

La mestra ha anat el dia abans a passejar pel camp. Ha decidit escollir com a centre d'interès les fulles de la tardor, l'estació ho suggereix. N'ha fet una gran collita; la presenta als infants. Durant el dia, durant la setmana, s'observarà, es faran exercicis de llenguatge sobre les fulles, la fullaraca, la tardor...

Dibuixaran, pintaran fulles, provaran d'acolorir fulles grosses a grans pinzellades; un infant que també haurà anat al camp farà una pintura bonica i ben feta; d'altres

executaran i decoraran bells objectes amb fulles de tardor. Resumint, s'haurà aconseguit alguns èxits i en alguns infants s'haurà desvetllat l'interès.

Però, es podrà dir que l'esperit d'aquesta pedagogia és modern de veritat, malgrat l'aparent modernització de les tècniques? No ho crec, perquè a l'entrada hi ha un centre d'interès, un conjunt d'interessos, un tema de vida escollit i imposat per l'adult i no pels infants. Això permet, és clar, una preparació per part de la mestra, preparació en la qual no hi haurà els riscos de la improvisació; però l'interès dels infants no és espontani. Ha estat imposat, dirigit, i la mestra haurà de menester molta traça per mantenir-lo, perquè el fet de ser imposat ha establert una fossa entre la vida i l'escola, i l'infant se sentirà temptat de tornar de seguida als seus interessos.

Al contrari, si des del començament de l'any escolar ens hem aplicat a escoltar els infants quan expliquen el que han vist, fet, experimentat, ja sigui a la mestra, ja sigui a un grup de companys, ja sigui a tota la classe, si ens hem interessat per les seves aportacions de l'exterior, per insignificants que hagin estat, tot seguit podrem treballar junts en una suma d'interessos que ja no seran de la mestra sinó de tota la classe, escollits i adaptats pel conjunt dels infants.

Aquesta tardor, una nena va anar a Sainte-Baume. Des de fa un mes, tenim el costum de portar cadascun les nostres troballes, que primer van ser acollides amb gran entusiasme per la mestra i després per tots. Mireille F. ha dut fullaraca de tardor, bonica. La van rebre amb alegria perquè era bonica, i tenia colors; Mireille va explicar on i com l'havia collida; els seus ulls brillaven de felicitat i la seva veu era animada; i aquesta narració en va evocar d'altres en altres infants que es van anar animant; llenguatge, elocució, vocabulari; tothom va voler mirar de prop la collita, tocar les fulles, sentir-les i mesurar-les: exercici d'observació; van voler comunicar la seva alegria als corresponsals: exercici d'il·lustració, text, impremta, lectura; van comptar les fulles, les van repartir, van preparar les proves d'impremta i de dibuixos amb el limògraf: càlcul; finalment van dibuixar i pintar els uns la fullaraca, els altres només una fulla. Més tard, un o altre motiu d'un d'aquests dibuixos reapareixerà en la decoració d'algun objecte destinat a la festa de les mares, posem per cas.

I quan l'interès, encara viu en l'actriu principal, començava a afeblir-se en els altres, noves aportacions sol·licitaven altre cop tota la nostra atenció, tot el vostre entusiasme: branca d'olivera amb olives verdes o

“La modernització del material i de les tècniques no és sinó un mitjà, mai una finalitat.”

negres, paquets de nous de l'escola corresponsal, després també castanyes i nespres, cargols recollits per la mestra, etc.

Perquè la mestra, de la mateixa manera que els infants, també pot aportar els seus tresors, però sense que això li doni dret de prioritat (al contrari, diria, sovint ha de saber posar-se en segon pla).

Es tracta d'un veritable treball d'equip, un esperit de cooperació entre alumnes i mestra. Aquest esperit ha d'estar a la base de les activitats de la classe.

Crec que en això rau el veritable esperit de la pedagogia de l'escola moderna. La modernització del material i de les tècniques no és sinó un mitjà, mai una finalitat.

El parvulari té moltes més coses a aprendre del moviment pedagògic de l'escola moderna que el que alguns podrien pensar.

“Aleshores vaig decidir de fer el gran pas. I ho vaig engegar tot a dida”

Amb el grup dels petits

Suzanne Charbonnier

Nivolas-Vermelle (Isère)

Intentaré explicar-te aquí la meva experiència de principiant a tu, companya, que tens tanta por com jo de fer aquest primer pas que sembla tan difícil. No et parlaré de les diferents tècniques, de les quals et podrien parlar molt millor els més «experts». El que més aviat voldria dir-te és que jo també he tingut por, molta por, i que encara ara de vegades em trobo paralizada. Això per dir-te com m’ha marcat l’educació autoritària rebuda.

Quan vaig arribar al poble on visc des de fa un any i mig, m’espantava molt la idea d’encarregar-me d’un grup d’infants de tres a sis anys. No havia fet mai cap curset d’entrenament amb «petits». Des de molt abans de començar el curs m’havia «empassat» quaderns pedagògics de tota mena i, del grup que havia de ser «el meu» grup, havia intentat esbrinar de quina manera vivien, abans de ser-hi jo, aquests marrecs de qui m’hauria d’encarregar.

Tu potser també hauràs descobert, com m’ha passat a mi, una pila de llibres de lectura en un armari que servien, any rere any, per «iniciar en la lectura i l’escriptura» els petits. Com jo, potser tu t’hauràs sentit tota tímida enfront d’aquest mètode que semblava, almenys segons les aparences, molt eficaç. Aleshores no vas gosar deixar aquests llibrets al seu racó, i vas ensenyar als infants de quina manera la *i* i la *a* feien *ca*, etc., i fent això, s’arribava a formar *casa*.

I vet aquí que la por de no trobar enlloc més un suport sòlid m’ha fet seguir així, un dia i un altre, fins a la fi del primer llibret.

Jo m’avorria, però els petits no s’avorrien pas... durant els primers deu minuts! Aleshores vaig decidir de fer el gran pas. I ho vaig engegar tot a dida: els llibrets, els *b-a ba*, els tampons per acolorir, i, tal com C. Berteloot m’ho aconsellava en els seus escrits a *L’Educateur*, vaig mirar, em vaig esforçar per veure viure i escoltar els infants. Aleshores de seguida van arribar les seves petites «històries», que tots junts triàvem per escriure, i amb les

quals confeccionàvem un àlbum a la fi de cada mes. L’escrivia a mà el més hàbil en copiar i així ja em sentia més tranquil·la.

Vaig fer-me membre del grup de l’escola moderna regional i allí vaig anar recollint, ara aquí ara allà, els consells que tant de profit em feien i que sobretot m’infonien coratge. Vaig parlar amb una col·lega dels meus somnis i projectes i, a poc a poc, en vam fer conjuntament per dur-los a terme més tard. Vaig aconseguir una impremta i vaig crear amb la col·lega una cooperativa per a les nostres dues classes, així com un periòdic, el quart número del qual ha d’aparèixer d’aquí a pocs dies. Si sabessis com sóc ara de feliç!

Cada matí els infants em duen la seva *vida*. Escrivim, componem, il·lustrem. Cal comptar els fulls per a la impremta, saber quin dia és, comptar els absents i els presents per distribuir el material, etc., i a la tarda la classe es divideix en tallers: retallar i enganxar per als tapissos, guixos de colors, retoladors de colors, llapis, pintura, titelles, impremta. I quan vaig veure que Daniel no volia sortir al pati per acabar fos

com fos la seva pintura, i que Caroline tenia el titella contra la galta i li parlava amb veu baixa, vaig adonar-me que també ells eren feliços.

Ja ho veus, sóc una principiant: totes les coses tan boniques que es fan als parvularis, jo encara no les he fetes. Però hi ha l'esperança. Al Congrés he trobat corresponsals per als meus petits. De seguida que he tornat, els hem escrit, i creu-me si et dic que l'espera del primer correu va ser febrill...

D'aquí a alguns dies tindrè plaques de vidre, i podré proposar als petits una altra activitat: el monotip. I més tard compraré teixit perquè brodin. I més tard encara... Oh, tinc un munt d'idees. Malauradament la nostra cooperativa encara és molt pobra.

I quan tindrem el tocadiscs que somio, d'on sortiran potser cants tan bonics com els que escoltem als discos de la CEL? Hi ha encara tantes i tantes coses que falten i que millorarien enormement la vida de la classe!

Ara que, creu-me, si estimes els infants que et són encomanats i vols acceptar-los tal com són i donar-los els drets, les responsabilitats,

en una paraula la teva confiança, és que estàs en el bon camí perquè els infants mateixos et duran allí on es troba la *vida*.

Ànims, doncs, tens infants petits, és el nostre gran privilegi. Són nous i l'escolàstica encara no ha tingut temps d'espantllar-los. Acull aquest tresor que és la seva espontaneïtat i dóna-li tots els mitjans per créixer. Si et fastiguen els mètodes autoritaris no et faci por de llançar-te. El primer pas és el que més costa. Llegeix Freinet i hi trobaràs l'esperit que cal tenir, abans de qualsevol preocupació sobre tècniques concretes. Deixa que els teus infants s'expressin i visquin i aleshores «brillarà el sol».

El grup dels petits de Saint Martin d'Estreaux (Loire)

Yvette Bermon

Saint-Martin és una vila gran i la població es compon de dos nuclis: un, que va ser el més important, però que ara disminueix progressivament, es compon de pagesos força acomodats en conjunt; l'altre, que creix, es compon d'obrers modestos.

Hi ha també fàbriques de barrets i de confecció, on treballen sobretot noies i dones.

D'aquesta manera la població que era rural evoluciona cap una vocació obrera urbana.

Això és el que explica l'augment dels efectius als grups de petits, els quals abans, fa una desena d'anys, tenien una cinquantena d'infants, comptant-hi els de curs preparatori. Ara, sense tenir-ne del preparatori, tenen gairebé els mateixos.

El fet és que les mares tenien els petits a casa, i fins a cinc anys no ens els passaven; ara, en canvi per millorar la setmanada, les dones van a treballar a la fàbrica o agafen feina per fer-la a casa; això fa que ens portin els infants a tres anys (dos anys i nou mesos, els més petits).

“Els dies no hi passen pas seguint un ritme immutable, n’hi ha de més destacats a causa d’una pintura bonica; també n’hi ha de més apagats, però mai no ens avorrim.”

Els locals escolars són vells, encara que estan ben conservats, i la classe dels petits és la més mal orientada (dóna al nord), la menys accessible (al fons del passadís que serveix per anar a les altres classes), però s’obre al jardí, i a l’estiu podem sortir amb facilitat a un pati independent.

No hi ha cap altra dependència, ni patis coberts separats, ni sala de repòs, ni vàters independents. Els lavabos comuns es troben al passadís que ha d’estar en silenci perquè «els grans treballen» a les classes veïnes.

El mobiliari no és pas gaire modern: taules de roure amb bancs annexats, i per tant feixucs i incòmodes. No fa pas gaire hem comprat dues taules ovals amb cadires. Un armari i prestatgeries molt estretes que completen el mobiliari. A la paret, hi ha quadres clàssics i llistons que ens permeten penjar les nostres obres.

Però el que més em molesta són els penja-robes clavats a la paret tot al voltant de la classe. No n’hi ha prou per a tots els infants, però són allí, immutables. No puc fer-los treure perquè, on posarien els infants els abrics, ja que no hi ha possibilitat d’instal·lar un vestuari a l’escola? No tinc cap més remei que adaptar-m’hi. Confesso haver tingut moltes dificultats per instal·lar la meua classe i encara ara no paro d’anar provant.

Vet aquí on he arribat actualment, al cinquè any d’experiència. Sobre el meu escriptori (al fons de la classe i sense tarima), hi he col·locat la caixa dels tipus, i tocant, tres taules: en una hi ha la premsa, a l’altra el limògraf i a la tercera les plaques per als monotips, i als calaixos d’aquestes taules: tubs de tinta, draps, benzina, assecants.

Una taula ovalada, prop d’un rètol baix transformat en quadre, constitueix el lloc dels petits; a més a més tenen a l’abast estores per al descans, «una capsula de tresors» i, als prestatges, saben on trobar el material que necessiten (bolígrafs de colors, retoladors, tissors, pega, papers, etc.).

Sis taules agrupades cara a cara constitueixen el racó dels mitjans, en el qual instal·lem, després de dinar, els tallers de tinta xinesa i de guixos de colors.

Finalment «el racó dels grans» s’assembla una mica a una classe, amb les taules arrencades de cara a la pissarra. Però els infants de seguida fan tres o quatre tallers, tot disposant de les plaques de lino i utilitzant dos bancs per a una sola taula («Gérard s’asseurà a l’altre costat per ajudar-me a collar el meu lino», diu Jean-Luc).

Al centre de la classe hi ha una taula ovalada. Es reserva per a la pintura i sempre és a disposició dels infants.

La tarima, que he suprimit, serveix de taula per treballar argila i està col·locada davant de la pissarra per permetre els infants d’anar-hi a pintar quan en tinguin ganes.

Resumint, la meua classe és com qualsevol classe rural no concebuda per als infants més petits, força vetusta, encara que gens desagradable, per poc que s’intenti introduir-hi cada any alguna millora. Els dies no hi passen pas seguint un ritme immutable, n’hi ha de més destacats a causa d’una pintura bonica, d’una mica de poesia; també n’hi ha de més apagats, però mai no ens avorrim: els infants i jo formem una família i cada matí faig collita de dibuixos o d’històries.

Dia 10 de març

Avui, un bonic dibuix que Betty ha fet a la pissarra centra l’atenció. «És la noia bonica de la primavera», diu.

Aquests dies parlem molt de la primavera. Cada dia els petits, que vénen de les masies, ens anuncien el naixement de les cabretes, la sortida dels pollets, els del poble ens porten prímules, violetes. Els nostres petits amics de Trégastel ens han enviat una carta de primavera, un veritable herbari, on hem reconegut els aments, el jonquet, la ficaria. Fins i tot els més petits s’acosten per veure «la noia bonica.»

«Ha trobat el sol», diu Domi, i Betty afegeix: «El seu petit cor canta», perquè a Betty li agrada sentir «cantar» el seu cor petit (se m'acosta i posa la seva mà a sobre del cor i sent el tic-tac). Gérard es posa la mà al cor i els altres l'imiten (no és la primera vegada que es fa aquesta experiència). «Mira, fa tic-tac.» I vet aquí el nostre text:

La noia bonica
de la primavera
ha retrobat el sol.
El seu petit cor canta
tic-tac, tic-tac.

Quasi tots els infants demanen llegir aquesta història (fins i tot Martine, de quatre anys), però alguns no s'hi interessen.

Georges dibuixa la seva mare, el seu pare i la seva casa. Monique també. Nicolas fa el retrat del seu gos Jupiter i Corinne s'estima més enviar al seu correspon-sal la seva història.

Mentre Betty, Frédéric, Gérard i Michèle componen el text a la impremta i es formen grups per dibuixar la noia de la primavera (tinta xinesa, bolígrafs, retoladors, pintura), les nenes grans copien el text en un full bonic. Al cap del dia tots els infants, tret dels més petits, l'han copiat, alguns tots sols, d'altres amb l'ajut d'un model (que acaben de demanar, alguns diuen que volen escriure «enganxat», és a dir, amb lletra anglesa).

A última hora del matí, Gérard s'adona que ens hem descuidat del calendari i ens anuncia amb orgull que és «dimarts 10 de març». Comptem quants som. Secció dels grans: nou noies, quatre nois, o sigui tretze; secció dels mitjans: cinc noies i tres nois, o sigui vuit; i secció dels petits: quatre noies i un noi, o sigui cinc. Vint-i-sis entre tots, diu Dominique. Aquesta tarda hi afegirem també els mitjans i els petits que vénen a la tarda.

Frédéric té una història de càlcul per explicar; l'ha dibuixada aquest matí: «per menjar el meu pastís d'aniversari hi érem nosaltres sis (el pare, la mare, la meva germana, el meu germà gran, el petit i jo), els dos avis, les dues àvies, els dos tiets, les tres tietes i la padrina.»

Que n'hi ha de maneres de comptar això! Des de la simple enumeració, dibuixada per Jean-Luc, fins a la veritable elaboració matemàtica feta per Andrée (sis rodones i quatre rodones fan una desena, a la qual ella afegeix dues rodones, tres rodones i una altra rodona; en total, setze).

Com que un raig de sol escampava els núvols, vam sortir a l'herba encara humida, i vam collir les prímules per no aixafar-les tot ballant.

I tot seguit els infants es van agrupar per tallers.

Frédéric, Gérard i Hélène es posen a enllestir els tite-lles. A la taula de pintura, hi ha Jean-Luc, André, Pascale, les dues petites Martine que pinten ocells i sols. Betty pinta verticalment, a la pissarra, una noia de primavera. Corinne ha posat el taller de tinta xinesa, on treballa en companyia de Christian Serge i Alain-Noël. Al taller de bolígrafs i retoladors hi ha Anne-Marie, Cathérine, Pascale, Serge i Annick.

Cathérine, Ariane, Dominique i Jean-Claude imprimeixen. Monique, Christiane, Nicholas retallen. Georges i Christian escriuen i dibuixen per al seu correspon-sal.

Vaig d'un taller a l'altre i ajudo els infants que m'ho demanen, encara que en general s'estimen més l'ajuda d'un company.

Els impressors estan cansats, Ariane se'n va cap a la pissarra a dibuixar, Pascale ocupa el seu lloc. Alain-Noël, que ha acabat la seva tinta xinesa, retalla cabres i les agrupa en un prat. Gérard fa ballar el seu titella davant d'un grup d'admiradors.

Però tot això es fa sense desordre. Hi ha soroll, és evident, sobretot ara que s'acaba el trimestre, però «és el soroll d'un eixam», que de vegades altera les riallades agudes de la nostra Michèle que no hi sent bé, i que està en tractament, perquè els pares han acabat per convèncer-se de la seva sordesa, cosa que ha costat, per altra part.

Ha arribat l'hora de l'esbarjo, el temps ha passat volant, perquè ja són tres quarts de quatre. Encara hi ha algun infants que han d'acabar el seu treball, sobretot Betty, Ariane i Corinne.

Quan torno a entrar lleigeixo (o millor dit explico ensenyant els gravats) l'àlbum *L'infant-sol*. Editat per la CEL i es fa l'hora de plegar. ■

Extret del llibre de Madeleine PORQUET: *Les tècniques Freinet al parvulari*, Barcelona: A. M. Rosa Sensat, 2001, col. Temes d'Infància. És traducció de l'original, publicat a França el 1964.

Al llibre segueixien més experiències, de mestres de Brest (la Bretanya), Liévin (Pas de Calais) i Perpinyà (Catalunya Nord).

Una alternativa a les fitxes

La línia, estudis diversos

Les fitxes uniformen, simplifiquen, presenten una pobresa de propostes, amb estereotips i un gust estètic, com a mínim, discutible. Intentem sensibilitzar sobre la poca confiança que a vegades l'adult té en les capacitats de l'infant. Plantegem preguntes, però no donem respostes, perquè cadascú elaborarà les seves, i oferim recursos a l'abast.

Soledat Sans

És possible que algun d'aquests exercicis afavoreixi l'adquisició del concepte de línia en els infants, però afavoriran les altres capacitats?

Ajudaran el domini del traç?

Dotaran la línia de la dimensió d'agent gràfic?

Propiciaran l'experiència en la manipulació de traçats?

Conformaran la línia com un element plàstic i expressiu?

Serviran d'instruments descriptius a l'hora de dibuixar?

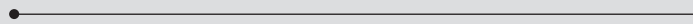
Línia: Element unidimensional de l'alfabet plàstic, producte d'un punt mòbil, segons Kandinsky, que es materialitza en una superfície mitjançant un instrument.

La línia, com a agent gràfic, representa tot allò que desitgem, en relació amb la nostra experiència i la realitat, o producte de la nostra fantasia, capacitat d'imaginació i d'invenió. És un element plàstic expressiu i descriptiu que, mitjançant el dibuix, ens ofereix la possibilitat de desenvolupar tant el nostre sentit creatiu com la capacitat de conèixer i aprendre.

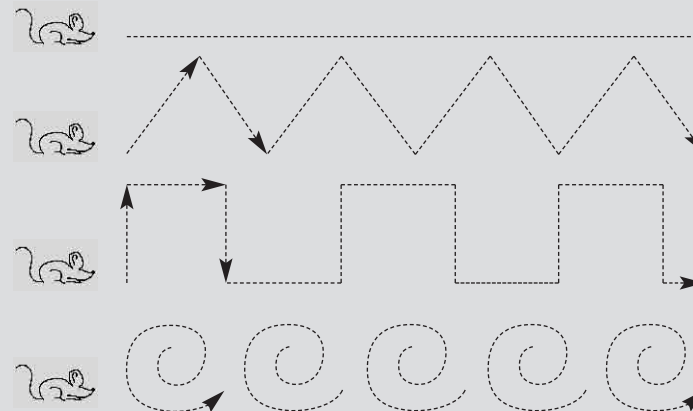
MARTA BALADA

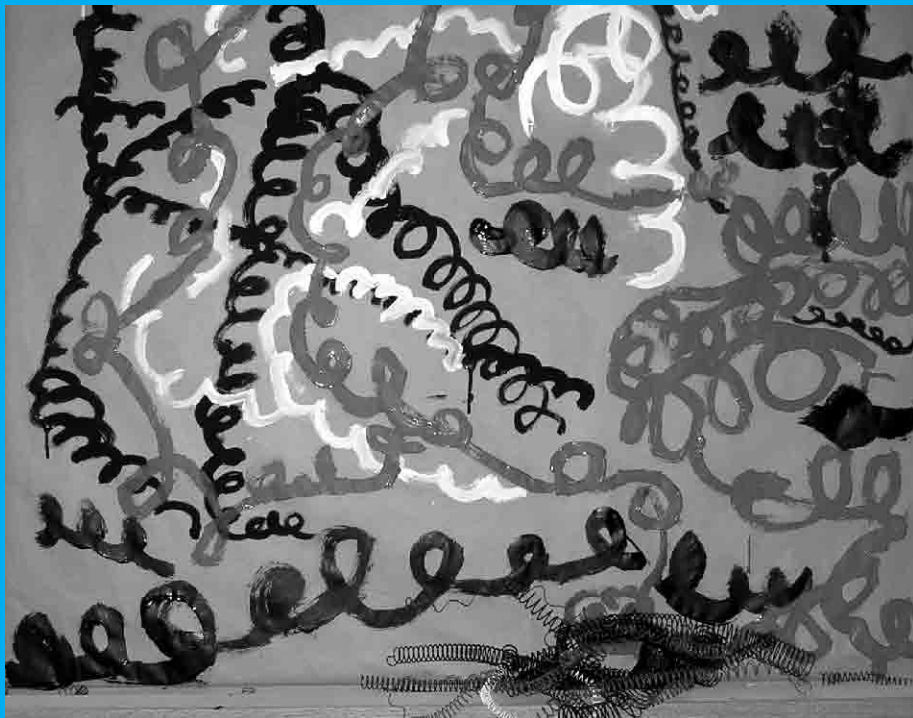
Fitxa

A. Enganxa gomets seguint la línia.

B. Ressegueix

L'infant és capaç

La informació encasellada en pautes rígides, que no passa per l'experimentació, no implica el coneixement, ja que, segons Loris Malaguzzi, «el coneixement no es transmet, sinó que es construeix. No s'ha de tallar l'aprenentatge de l'infant, sinó que han d'aprendre en la totalitat.»

I, quan parla del dibuix, afegeix:

«El dibuix està dins l'experiència de vida del nen. És un procés molt complex i, per això, s'ha d'escollir aquest procés.»

Recursos

Línia i dibuix, experimentació i estudi obren la porta a un món de línies a l'abast. Tant poden ser les ondulacions d'una ona, el perfil del contrallum d'una muntanya, l'horitzó o una platja.

També es poden descobrir tot jugant, mentre es traça l'ombra d'una espiral o el traç segur pensat amb el pinzell.

Són infinits els recursos que l'infant pot experimentar mentre segueix el camí de la pròpia construcció. ■

Amb lletra menuda

Torno cap a casa després de la xerrada a la darrera escola bressol. Quantes en dec haver fet durant aquests anys? Ha anat bé. Mares atentes a

les esperades receptes màgiques. Algun pare –cada cop més, sí!– trencant estereotips. I, com és habitual, les mateixes preocupacions (els hàbits de menjar, dormir, les rebequeries, les pors, la gelosia), o alguna més, potser?

Una mare em va comentar en una xerrada en una escola:

–*No ho entenc. La meua mare va pujar quatre fills, treballava i no tenia tantes preocupacions o angoixes...*

–És cert, segurament ho va fer amb més tranquil·litat que moltes mares d'avui dia que només en tenen un. La diferència –li vaig con-

Els pares es fan moltes preguntes i s'angoixen. Compaginar feina i família no és fàcil i, a més, senten que ho han de fer tot bé. Creuen que han de saber cantar, jugar, estimular, parlar anglès... Busquen receptes màgiques, i al mercat troben llibres, mètodes, assessoraments, quan el més senzill és tranquil·litzar-se, prendre's temps i arribar fins on es pot, i ser feliç.

la lectura, els bons hàbits, no malcriar-los –o sigui, no s'han de tenir a coll... mai!– i un munt de consells que professionals, veïnes i amigues amb bona intenció –i molta formació, sobretot– s'encarreguen de donar. Potser la teva mare no va estar formant-se durant més de vint anys per a una professió de futur, un càrrec prou important... fins que el rellotge biològic li demana que interrompi aquestes aspiracions per, no solament introduir-ne unes altres, sinó –encara més difícil– compaginar-les. Ah! I sent un deu en tot. Simplement va anar fent.

testar– és que ningú no va a la teva mare dir que si no donava el pit és que no estimava prou el fill, que els fills se'ls havia d'estimular, fomentar

Imma Riu

D'aquestes preocupacions, les que no surten als manuals, és del que m'agradaria reflexionar. De la lletra menuda. Us en posaré uns exemples i el que jo els vaig contestar.

–*A què he de jugar amb el meu fill?*

–A què t'agrada jugar? Si tu t'ho passes bé, segur que ell també.

–*Des que he tingut la nena fa un mes, tota la família m'insisteix que no l'agafi, que la malcriaré.*

–I per què te n'has de privar. Si, a poc a poc, pots aconseguir que s'adormi sola, no a coll, que quan plori aprengui a esperar-se una mica fins que hi vas..., per què no l'hauries de tenir a coll si et ve de gust?

–*Quan arribem a casa és dolent que juguem a fer dinars amb les cuinetes?*

–*És que com que se'ls ha de fomentar l'hàbit de la lectura –a un any i mig!– des de petits! Ens hauríem de posar a mirar contes millor?*

–Mira, jo quan arribo a casa, em poso a fer el sopar.

Sembla que ara tots enyorem aquelles mares que eren sempre a casa i magnifiquem aquesta situació. En un grup de famílies vaig preguntar: «algú dels que de petit tenia la mare a casa, recorda si aquesta s'asseia a terra amb ell a jugar? A explicar contes? A pronunciar paraules en un perfecte anglès» (És que el que no aprenguin als tres anys, costarà més diuen els estesos)? Ningú no va aixecar el braç. Ara poden fomentar la psicomotricitat, la lectoescriptura, els idiomes, l'oïda per a la música. No podem fer simplement de pares? Això em porta a pensar en una altra de les clàssiques preguntes:

–*Què puc fer per fomentar la intel·ligència del meu fill? Quin llibre puc comprar?*

–Cap. Aneu a passeig i vés-li comentant el que veus, canteu cançons, busqueu mans i peus desapareguts quan us vestiu, deixeu que remeni l'aigua, jugueu amb tot, fins i tot el tap o l'aixeta, a la banyera. Amb tot el que poden aprendre només amb les activitats diàries, creieu que cal fer un màster en el foment de la intel·ligència dels nens de zero a tres anys? A més, vosaltres teniu tant de temps?

–*Els nens i les nenes s'estan molta estona al pati. Haurien de treballar més a classe.*

–Sabeu la gran quantitat de coses que aprenen al pati? A compartir, a esperar, a tolerar frustracions, a buscar-se la vida per no avorrir-se...

–*Què podem fer quan els nostres fills (aquests eren més grans) diuen que s'avorreixen?*

–No res. Oi, que si ens avorrim tard o d'hora haurem de buscar alguna cosa per sortir d'aquest estat força desagradable?

“Amb tot el que poden aprendre només amb les activitats diàries, creieu que cal fer un màster en el foment de la intel·ligència dels nens de zero a tres anys?”

Els ho hem permès als nens i nenes d'avui? Els cotxets són plens de joguines perquè es distregui. Les cadiretes dels cotxes van plenes de ninots, instruments musicals –o sorollosos– perquè es distreguin –ah!, i se'ls estimulin les neurones, no ho oblidem! Les estones de casa les dediquem a oferir-los totes les joguines, televisions, perquè no s'avorreixin. Per no esmentar les bosses de les mares, plenes fins a vessar d'aigua, galetes, sonalls, no fos cas que tingués set i fins arribar a casa, que són deu minuts, sofrís una deshidratació, o pitjor, que passés gana! Podria patir desnu-

“Per sort, tot es pot aprendre. Fins i tot a fer només de pares i mares.”

trició, com a mínim! És curiós, diuen que els nens d'avui dia ho volen tot de seguida, que no toleren frustracions, que no valoren res. Per què deu ser?

–*La meva nena ha fet un any i no camina...*

–Qui diu que tots els nens han de caminar a l'any, o parlar als dos, o, pitjor, controlar el pipí a la primavera, amb el bon temps? En aquests vint anys que porto al món de l'escola bressol, no n'he vist cap que no acabés caminant, parlant, o controlant els esfínters tard o d'hora. I ara són igual que els altres.

–*És increïble, des que vam parlar amb tu i ens vas dir que era normal –o amb el pediatra que ha dit que si no menjava no passaria res–, curiosament, aquella nit, aquell dia, abans de començar a aplicar les pautes que ens vas dir, ja va dormir –o va començar a menjar.*

–Que potser us vau tranquil·litzar?

“En aquests vint anys que porto al món de l'escola bressol no n'he vist cap que no acabés caminant, parlant o controlant els esfínters tard o d'hora.”

Els mestres de les escoles de primària –i més de secundària– diuen que els pares i les mares no es preocupen pels fills. No m'estranya –penso– si ho han gastat tot abans dels tres anys!

Un consell: estigueu bé. Si us agrada la feina, gaudiu-ne i al vespre, quan arribeu a casa, digueu als vostres fills que esteu contents de ser qui sou, d'estar amb ells. Quina motivació tindran per la feina si la veuen com un càstig que no permet que els pares estiguin amb ells i que es fa per força? Uns pares frustrats, amb sentiments de culpabilitat, què ensenyen? Alegreu-vos si han estat bé a l'escola, si han jugat amb la cangur, si amb l'àvia han comprat un tall de coca. Si això és el que tenim avui dia, normalitzem-ho. No passa res. Per a ells serà normal. I per a nosaltres també ho hauria de ser.

Per sort, tot es pot aprendre. Fins i tot a fer només de pares i mares. Sort! ■

Imma Riu és psicòloga clínica.

Dues cançons i un ball rodó

153 in-fàn-ci-a

Cançó del virolet

El virolet
fa anar la cua
com el barret
la cacatua.

El virolet
sap la fortuna:
de l'u al set,
la bona lluna.

El virolet,
quina baldufa!
Sempre va pet
i mai fa llufa.

Cançó del follet del port

Sóc un cap d'arengada,
una cua de lluç,
una onada salada,
una funda de bus.

Sóc un ventre de barca,
una corda tibant,
un somni de monarca,
un desig radiant.

Ball rodó de la bicicleta

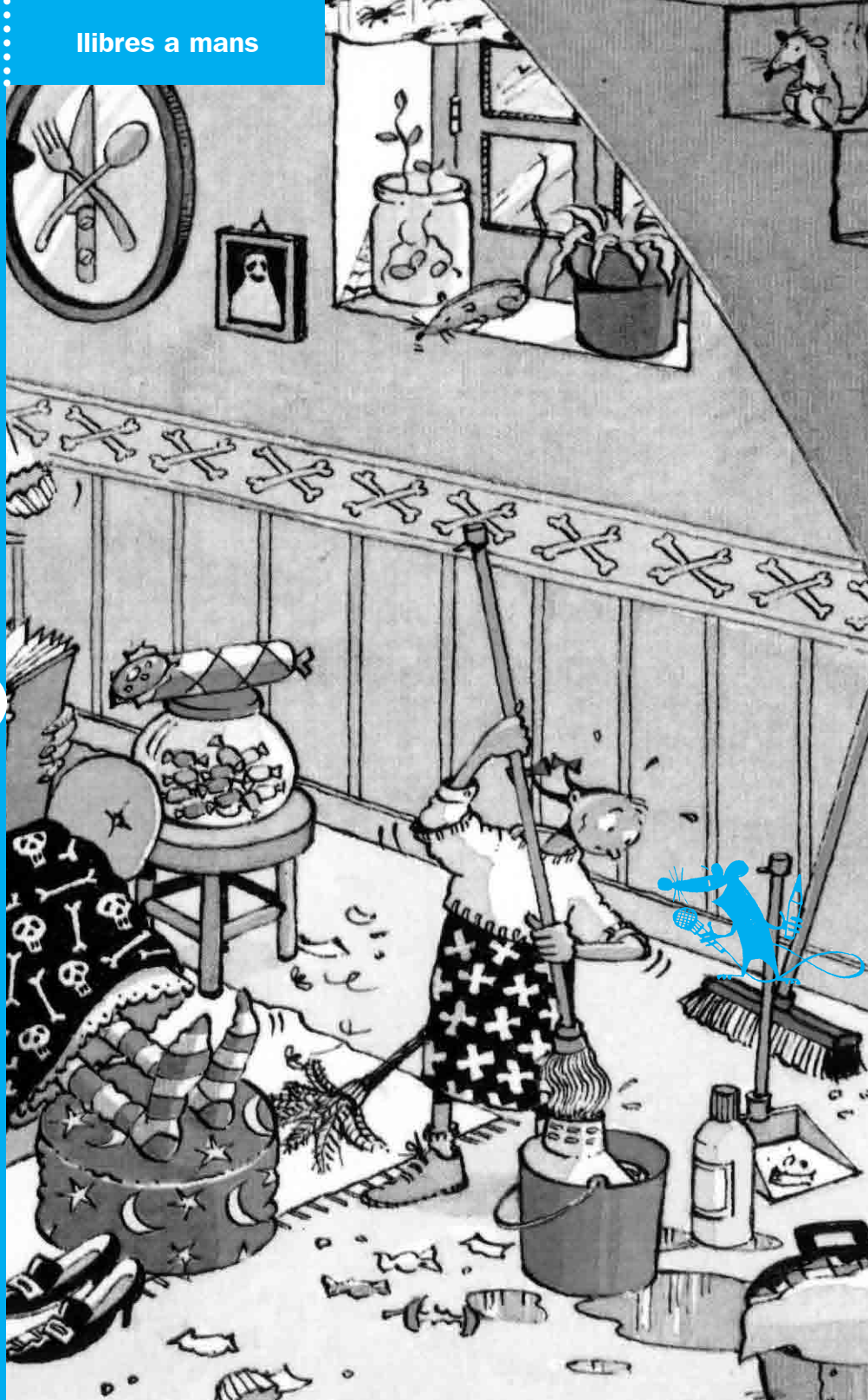
Bici roda
roda bici
a la moda
d'en Maurici;
cleta roda
roda cleta
a la moda
de la Teta;
bici roda
roda cleta
roda roda
bicicleta.

Extrets de Desclot, Miquel:
Oi, Eloi?, Barcelona: La Galera, 2003.

desembre 2006

33

novembre

Qui no estima els llibres? Entrevista a la Guida

Tertúlia de Rates

Rata reportera: Guida? Puc preguntar-te quins llibres t'agraden?

Guida: I és clar que sí! Mira, jo tinc una especial predilecció per aquell que explica l'aventura que vàrem patir el meu germà Ton i jo.

La casa de xocolata, versió d'Elisabet Abeyà, il·lustrat per Cristina LOSANTOS Barcelona: La Galera, 1995.
La il·lustració d'aquesta pàgina és d'aquest llibre.

Rata: Algun altre llibre preferit?

Guida: El meu germà Ton em diu que sóc la seva fada salvadora, però jo no estic segura que m'agradi ser-ho. Per això m'entretinc a mirar i llegir aquest altre llibre que parla d'una nena que va aconseguir ser mig fada i mig bruixa.

MINNE, Brigitte, i Carll CNEUT (il·lustrador): *Hadabruja*, Bèlgica: Barbara Fiore, 2005.

Rata: Guida, no em podries recomanar una tercera lectura?

Guida: Com que m'agraden les nenes valentes i intrèpides com jo, t'aconsejo aquest darrer. Les protagonistes són dues nenes, la Cecília i la Miranda. Però, saps?, no et penso pas explicar com va anar tot, però t'avisó que hi ha un drac entremig. És millor que ho sàpigues.

SCHIMEL, Lawrence, i Sara Rojo, *Cecilia y el dragón*, Madrid: Bibliopolis, 2005, col. La Osa Menor.

Rata: Gràcies, Guida, pels teus consells!

Guida: A reveure!

L'Encuentro Estatal de Educación Infantil, conclusions

El 8 i 9 de juliol d'enguany, a Barcelona, es va fer l'*Encuentro Estatal de Educación Infantil*. S'hi van presentar ponències sobre experiències d'aquí i de l'Amèrica llatina, es van visitar escoles i, també, es van fer simultàniament tres debats. Publiquem les conclusions d'aquests debats, i les acompanyem amb fotos de com es van viure aquells dies.

Debat «l'escola infantil i les relacions»

El ser humà té la necessitat de relacionar-se.

L'escola és un context relacional en la vida dels infants, les famílies i els professionals. Cal planificar la interacció entre els diversos grups.

L'escola és un context relacional amb les administracions i la comunitat.

L'etapa educativa està fragmentada, de 0 a 3 anys, de 3 a 6 i de 0 a 6. Aquesta fragmentació no facilita les relacions dins de la comunitat educativa.

La capacitat d'escolta, el respecte, el temps, la transparència, la llibertat, evitar els judicis de valor, les formes d'agrupació, són algunes de les bases que faciliten les relacions.

Les diverses formes d'agrupar sí que condicionen les relacions que s'estableixen. La llibertat dels infants, els espais i els materials adequats, i els temps neces-

saris, marcaran de manera fonamental la forma de relacionar-se.

Cal crear espais i temps per treballar les emocions i l'expressió.

Els espais agradables, rics i segurs són importants per a la interacció entre iguals.

Els adults –fil conductor de totes les relacions– són responsables de crear les condicions per afavorir les relacions dins de la comunitat educativa.

Els diversos punts de vista haurien d'enriquir els equips. Les diverses maneres de veure l'escola han de servir per sumar i aprendre de les diferències. Les relacions entre els adults són referents que influeixen en els infants. I cap prendre consciència de les repercussions de

i el temps de cada infant. L'organització de l'espai, el temps, els materials i els recursos humans faciliten o dificulten les relacions.

Les relacions entre la família i l'escola haurien de ser més dinàmiques i obertes. Cal acollir les intranquil·litats de les famílies i donar-los temps i espai per compartir-les.

Les famílies són part de l'escola. Cal oferir espai i temps a les famílies per compartir el projecte educatiu. Les famílies són les que coneixen millor els seus fills.

És un error treballar de cara a la galeria. Cal treballar amb i per als nens. La primària condiona la forma organitzativa de l'escola infantil.

El projecte educatiu ha de ser viu, una escola plena de vida per a la vida, una escola constructora de participació i diàleg, una escola constructora de cultura.

Debat «L'escola infantil i les activitats»

1. Imatge de l'infant

El volem: individu, persona amb drets, únic, protagonista del seu pensament, observador, curiós, amb emocions, actiu, feliç, observador i coneixedor del seu entorn. Sempre et sorprèn. I amb aquesta màgia porta el mestre a ensenyar.

2. Imatge de l'adult

Què n'espera l'infant? Seguretat, afecte, que cobreixi les seves necessitats bàsi-

ques, que afavoreixi aprenentatges funcionals. L'adult acompanya el nen en el seu aprenentatge, organitza l'espai i les activitats a l'escola, amb flexibilitat i respecte per als interessos de l'infant. Cal que sigui pacient en la seva actitud d'escolta, i observador. Posa límits amb autoritat, però sense autoritarisme. Mostra el que sap i vol transmetre. Dóna confiança. Actua amb seguretat en el que fa. És atent, espera i tranquil·litza.

3. Què entenem per activitat

El que fem en tot moment, i totes tenen un nivell igual d'importància. El joc, l'expressió, el coneixement de l'entorn, tota activitat és educativa. Allò que generen les seves necessitats i interessos. Les accions per aconseguir entendre el món on viuen. Són significatives, relacionades amb la seva realitat i afavoreixen les relacions entre iguals.

Sorgeixen algunes preguntes que responen la pregunta inicial: activitat és solament el que els mestres preparen perquè ho facin els infants?, i els treballs a l'exterior, perquè els vegin les famílies?, hi ha activitats més importants a mesura que s'eleva el nivell, o són més importants les que són merament «instructives»? Res no és neutre, ni les activitats, ni l'espai, ni els materials de què disposem.

4. Reivindicacions

Una etapa de 0 a 6 anys, i no la incongruència de dos subcicles, amb un 0-3 assistencial educatiu i un 3-6 solament educatiu, on les criatures no dormen, ni mengen, ni tenen necessitats fisiològiques o emocionals. Sense la ruptura de cicles per dependre de diferents institucions que imposen criteris diversos. Sense talls significatius en continguts, currículum, metodologia, etc.

Ràtios d'acord amb les necessitats reals. Professionals especialistes en educació de 0 a 6 anys. Amb una relació lògica amb el primer cicle de primària.

L'escola infantil i els temps

La realitat del model social del temps potencia l'angoixa en els adults i causa bloquejos a l'hora de planificar «el temps per deixar temps» als més petits.

La vivència del temps com a pas estacional, com el pas de la vida, té el contrapunt en l'horari quotidià, que necessita més hores de les que té el dia per complir amb les tasques previstes.

On situem en el temps adult el temps per a les criatures?

La influència del ritme de la vida quotidiana potencia un voler «anar de pressa», una pressa que s'estableix des dels hàbits en els primers mesos de vida.

Comporta una càrrega emocional tant per a la família, com per a les criatures que tendeixen a donar resposta al desig de l'adult.

Aquest voler donar resposta a l'adult és una pressió cap a créixer, madurar en el seu procés de desenvolupament, no deixa temps real, i empeny perquè el temps passi més de pressa.

Aquesta cultura de la informació a través de les noves tecnologies, produeix vertigen per la rapidesa de producció.

«Tot té el seu moment i sota el cel hi ha un moment per a cada cosa». Aquesta sentència hauria de complir-se per a tota la humanitat, però aquí, en tractar del temps en edats primerenques, i com con- jugar-les amb el temps en la família i l'escola, veiem que l'escola seria un parèntesi entre l'anar i venir de la família.

L'escola infantil, com a lloc de respecte al temps dels més petits.

- Temps de vivències
- Temps de percepcions
- Temps per cobrir les seves necessitats

L'organització del temps passaria per treure'ns el concepte de temps en el model de la nostra societat i repensar

l'escola en el dia a dia i en la seva obertura per donar resposta a les famílies.

L'escola respectaria el ritme de les criatures en el dia a dia, treballant el temps individual i el del grup en activitats que, amb la successió de petites accions, procurin la vivència del pas del temps i no dels programes preestablerts per donar resposta a famílies i administracions.

Construïrem, al costat de les famílies, mesures perquè «la pressa» sigui substituïda per moments per a...

L'escola seria, doncs, el lloc per viure en plenitud «el temps», on reinventar el quotidià i donar una nova dimensió al treball al costat de les famílies i la diversificació dels temps diaris, on el dia a dia importa per arribar un altre temps futur.

Cal donar a l'etapa el relleu que posseeix, quant a desenvolupaments evolutius i no planificar l'acció segons els aprenentatges aconseguits per «passar» al següent cicle.

Demaneu temps per pensar amb el temps !

Voluntaris per la llengua

L'Associació de Mestres Rosa Sensat s'ha adherit al programa «Voluntaris/àries per la llengua» impulsat per la Secretaria de Política Lingüística del Govern de Catalunya per promoure la integració lingüística de les persones immigrades.

L'Associació ha volgut arrelar-se al Raval amb diverses actuacions amb infants, amb mestres, amb escoles, entitats, etc., i ara

Si vols ser *voluntari per la llengua*, pots omplir la butlleta d'alta que trobaràs a la nostra pàgina web www.rosasensat.cat, i envia-la per Internet.

Només es demana una hora setmanal, durant un mínim de deu setmanes, per poder parlar amb una persona que, com tu, de manera voluntària, s'ha inscrit al programa.

Pots triar la teva parella lingüística, si vols parlar amb un home o una dona, l'horari, els temes de conversa, etc.

ensem que podem contribuir a la normalització lingüística d'aquest barri amb aquest programa, que és senzill i efectiu.

El programa té com a objectiu promoure el voluntariat lingüístic, de manera que catalanoparlants destinin una part del seu temps a conversar amb alumnes de nivells inicials, per reforçar el seu aprenentatge del català oral.

La nostra Associació aporta voluntaris per aparellar-se amb aprenents que aporten altres entitats del Raval.

Us encoratgem a prendre part en aquest programa.

Quan rebem la teva alta, ens posarem en contacte amb tu.

Gràcies per la teva atenció i recorda que comptem amb la teva col·laboració!

Per a qualsevol dubte truca als telèfons següents:

93 481 73 96

93 481 73 73

Espai per a una creativitat sense límit

Ceres, Pintures de dit, Témpera,
Gouache, Vernís fixador,
Pasta Blanca per enganxar.
AL SERVEI DE L'ENSENYAMENT

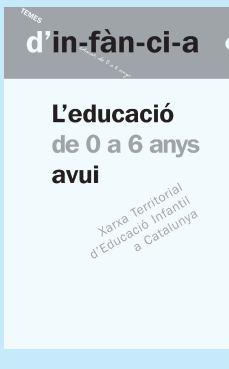
MANLEY®

Notícies de la Xarxa Territorial d'Educació Infantil de Catalunya

Trobades de la Xarxa durant el curs 2006-2007 als locals de l'Associació de Mestres Rosa Sensat, av. de les Drasanes, 3, Barcelona:

- Primera trobada: 30 de setembre
- Segona trobada: 25 de novembre
- Tercera trobada: 27 de gener
- Quarta trobada: 24 de març
- Cinquena i cloenda del curs: 1 de juny

Llibre de la Xarxa Territorial publicat dins la col·lecció Temes d'Infància, núm. 51, de l'A. M. Rosa Sensat. Tracta quatre temes bàsics per a l'educació infantil: els espais i els materials, els temps, les activitats i les relacions. En la manera de tractar cada un dels temes es teixeix l'estret lligam entre la pràctica i la teoria i la pluralitat de realitats coherents que hi ha avui al nostre país.

Comunicat sobre el projecte de decret pel qual es regulen el primer cicle d'educació infantil i els requisits dels centres

FETE-UGT, USTEC i la Xarxa Territorial d'Educació Infantil de Catalunya. Volem manifestar el nostre desacord amb molts dels continguts d'aquest projecte de decret pel qual es regulen el primer cicle d'educació infantil i els requisits dels centres.

La nostra màxima preocupació està en els punts següents:

- En aquest Decret s'hi estableixen serveis, i infants, de primera i de segona. Uns seran educats, els altres, assistits. Des del nostre punt de vista tota atenció fora de l'àmbit familiar ha de gaudir de la mateixa dignitat, regulació i control, i això és sempre educació. Per tant, una part de la població de 0-3 anys no pot gaudir d'aquest dret essencial. (article 1)
- Aquest Decret menysvalora l'educació en aquestes edats ja que no es requereix la mateixa titulació que al segon cicle d'educació infantil. Tampoc no parla de la formació contínua dels professionals. (article 11)
- En aquest Decret el Departament d'Educació considera la plaça escolar d'aquestes edats com un aparcament, per

hores, com també ho és la capacitat màxima simultània de cada centre. I d'això en diu flexibilitat. (article 12)

- Aquest Decret no introdueix cap millora a les ràtios del Reial decret 1004, quan s'ha demostrat que aquestes ràtios no permeten la relació que els infants d'aquestes edats necessiten. (article 12)
- Aquest Decret fa un retrocés insostenible sobre les condicions físiques dels espais establertes pel Reial decret 1004, que ja empitjoraven les que s'havien establert en l'Ordre de l'1 d'agost de 1984 de la Generalitat de Catalunya. (article 13)
- Aquest Decret no permet la gestió democràtica a les llars d'infants, tant en les de titularitat pública com en les de titularitat privada sufragades amb fons públics. En unes no permet l'elecció de la direcció per la comunitat educativa. En les altres, sense representació de l'administració pública en el Consell de Participació. (article 20)
- Aquest Decret permet que les llars d'infants públiques municipals siguin gestionades per empreses privades amb afany de lucre. Permet que s'enriqueixin empreses amb diners públics destinats a l'educació dels nostres infants. Això representa menys diners per a les escoles i més precarietat laboral.

Febrer de 2006

La nostra portada

I què passa si...? La ciència, la ciència de veritat, comença al pati de l'escola el dia que ha plogut, o en un passeig pel parc quan han florit els llimoners, camí del forn, o a l'escola El Martinet de Ripollet, on poden investigar amb pots i aigua. La ciència és l'interrogant que descobreix l'infant en cada un dels entorns per on es mou. És aquell «i què passa si...?», que el porta a actuar, comprovar, buscar respostes, i sorprendre's cada vegada. Pas a pas, el coneixement s'amplia, s'aprofundeix i s'enriqueix amb les aportacions de tots el que l'envolten. Com al circ, sempre hi ha un «i encara més difícil», i l'emoció d'una descoberta genera un nou interrogant, una nova acció.

“Com a docent, vull que em protegeixi una companyia que conegui el meu sector i tingui en compte les meves necessitats i les de la meva família”

AUTO

- Descompte exclusiu del **25%**.
- Fins a un **55%** de bonificació per no-sinistralitat.
- Completa assistència en viatge des del km 0.
- **4%** de descompte per pagament anual.

LLAR TOTAL

Un autèntic **tot risc** per a la llar que inclou la **Responsabilitat Civil Professional*** dels docents, sense cost addicional.

*Per a residència principal, en contractar contingut.

ATLANTIS també ofereix assegurances per als **centres docents**, els **seus treballadors**, **alumnes** i les **AMPAS**.

I a més:

VIDA, PENSIONS, ESTALVI, ACCIDENTS i CARAVANA

ATLANTIS l'asseguradora del **sector docent**
seguros

901 500 300
www.atlantis-seguros.es

Seccions

Editorial

L'autonomia com a excusa	núm. 148, pàg. 1
Ara és l'hora	núm. 149, pàg. 1
El temps de les cireres	núm. 150, pàg. 1
Calendari o calendaris?	núm. 151, pàg. 1
Marta	núm. 152, pàg. 1
Un catúfol	núm. 153, pàg. 1

Educar de 0 a 6 anys

HOYUELOS, Alfredo: LOGSE, LOCE i LOE, entre l'espera i l'esperança	núm. 148, pàg. 5-10
MORÓN, Sílvia: Què fem amb les famílies a l'escola?	núm. 149, pàg. 5-8
COLS, Carme: Més sobre les bates	núm. 150, pàg. 6-9
JUUL JENSEN, Jytte: Homes a l'escola	núm. 150, pàg. 10-14
Diversos autors: Què ha canviat a l'educació infantil els darrers 25 anys?	núm. 151, pàg. 6-15
SCHAFFER, H. Rudolph: El context sociofamiliar en l'educació infantil	núm. 152, pàg. 6-11
DOLCI, Mariano: Preguntes de teatre i art a l'escola	núm. 153, pàg. 6-9

Bones pensades

NICOLÁS, Montserrat: L'esfera de vidre tallat	núm. 148, pàg. 11
– La transparència	núm. 149, pàg. 9
– Divertiments visuals	núm. 150, pàg. 15
– Els ulls	núm. 151, pàg. 16-17
– Llegir imatges	núm. 152, pàg. 12-13
– Les esferes de vidre transparent	núm. 153, pàg. 10-11

Escola 0-3

FICHTER, Bernd: El gest d'assenyalar en l'infant. Un model de desenvolupament	núm. 148, pàg. 12-16
CARTRO, Consol, PAÑELLA, Neus: Un bon canvi en el canvi de bolquers	núm. 148, pàg. 17-18
PENN, Helen: Què passa a les escoles bressol?	núm. 149, pàg. 10-14
THIÓ, Carme: Les activitats quotidianes a l'escola	núm. 149, pàg. 15-19
HOYUELOS, Alfredo: La regulació de l'educació infantil. Especificitats per al primer cicle	núm. 150, pàg. 16-20
LLAR D'INFANTS LOLA ANGLADA: De líquid a sòlid. La transformació de l'aigua	núm. 150, pàg. 21-25
E. B. LLUNA: Fem del pati un jardí	núm. 151, pàg. 18-19
CASALS, M. Josep: Un cargol que ajuda a aprendre	núm. 151, pàg. 20-22
RODRÍGUEZ, M. Angélica: La parella pedagògica	núm. 152, pàg. 14-15
Riu, Montserrat: Les caixes creixen amb nosaltres	núm. 152, pàg. 16-17
E. B. MUNICIPAL L'ESPURNA: El racó del passadís	núm. 153, pàg. 12-13

L'espai amable

TORRES, Marta: L'amagatall de sota la morera	núm. 148, pàg. 19
MADERA, Elisabet: L'espai de coixins i la biblioteca	núm. 149, pàg. 20
Riu, Montserrat: Per amagar-nos...	núm. 150, pàg. 27
BONÀS, Meritxell: Cada pedra, una presència	núm. 151, pàg. 23
MARTÍNEZ SORIANO, Juan Pedro: La cabana	núm. 152, pàg. 18-19
FEBRER, Ivan de: El sofà	núm. 153, pàg. 15

Escola 3-6

MAJORAL, Sílvia: Números per tot arreu	núm. 148, pàg. 20-26
TORNER, Anna: La càmera digital	núm. 148, pàg. 27-29
FONS, Montserrat: Per què la girafa té el coll llarg?	núm. 149, pàg. 21-25
CUGAT, Laura, Lissou, Assumpció: La biblioteca al parvulari	núm. 149, pàg. 28-34
TODOLÍ, Dolors: Escultures al pati	núm. 150, pàg. 28-30
ALTIMIR, David: El temps	núm. 150, pàg. 31-33
BONÀS, Meritxell: L'art del pintor de paisatges. Algunes reflexions entorn de la documentació	núm. 151, pàg. 24-28
DAHLBERG, Gunilla: Projectar amb els infants. Un fragment	núm. 151, pàg. 29-33
TODOLÍ, Dolors: El menjar igual i divers	núm. 152, pàg. 20-23
DÍAZ MARTÍNEZ, M. Francisca, Felipe, Elena: Els cinc sentits. Vers un pensament divergent	núm. 152, pàg. 24-29
PUENTE, Farners: Una història de pinyes	núm. 153, pàg. 16-19
PORQUET, Madeleine: Mestres en un parvulari Freinet	núm. 153, pàg. 20-27

De la fitxa a la realitat

SANS, Soledat: Observem els arbres	núm. 148, pàg. 30-31
– La imatge gràfica d'un animal	núm. 149, pàg. 26-27
– El foc i el fum	núm. 150, pàg. 34-35
– El peix, uniformitat o diversitat?	núm. 151, pàg. 34-35
– La flor, natura viva	núm. 152, pàg. 30-31
– La línia, estudis	núm. 153, pàg. 28-29

Infant i salut

ECHAVARRIA, Anna, SANTAMARÍA, Marià: La càries dental	núm. 149, pàg. 36-39
GARCÍA-ALGAR, Óscar: El son dels nens petits. La importància de la migdiada	núm. 151, pàg. 36-38
Riu, Imma: Amb lletra menuda	núm. 153, pàg. 30-32

Infant i societat

LUCCHETTI, Maria: Llegir amb el meu fill	núm. 148, pàg. 32-35
ESCARDÓ, Mercè: Nius de paraules	núm. 150, pàg. 36-39
TORO, Lara: Editar llibres per a Infants	núm. 152, pàg. 32-34

El conte

ABEYÀ, Elisabet: En Jan	núm. 148, pàg. 36-37
– Epaminondas i la seva padrina	núm. 150, pàg. 40-41
– En Galdric i la Galdrica	núm. 152, pàg. 36-37

El conte

BALLESTER, Josep: Fauna marina	núm. 149, pàg. 35
GIMÉNEZ, Llorenç: Embarussaments	núm. 151, pàg. 39
DESCLOT, Miquel: Dues cançons i un ball rodó	núm. 153, pàg. 33

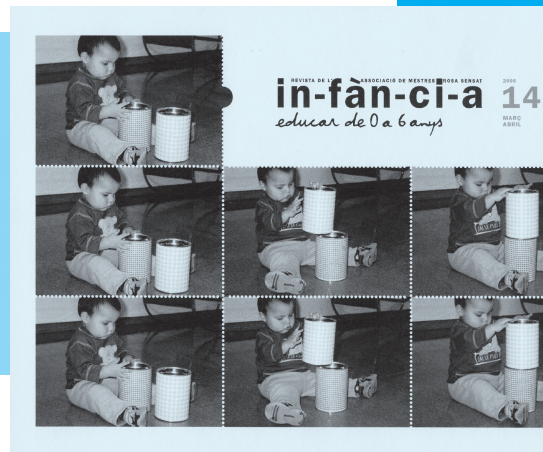
Llibres a mans dels infants

TERTÚLIA DE RATES: Qui no estima els llibres?	núm. 148, pàg. 38-39
– Qui no estima els llibres?	núm. 149, pàg. 40-41
– Entrevista a la Caputxeta Vermella	núm. 150, pàg. 42-43
– Entrevista a Rínxols d'Or	núm. 151, pàg. 40-41
– Entrevista a en Ton	núm. 152, pàg. 35

Autors

ABEYÀ, Elisabet: En Jan núm. 148, pàg. 36-37
 – Epaminondas i la seva padrina núm. 150, pàg. 40-41
 – En Galdric i la Galdrica núm. 152, pàg. 36-37
 ALTÍMIR, David: El Temps núm. 150, pàg. 31-33
 BALLESTER, Josep: Fauna marina núm. 149, pàg. 35
 BONÀS, Meritxell: Cada pedra, una presència núm. 151, pàg. 23
 – L'art del pintor de paisatges. Algunes reflexions entorn de la documentació núm. 151, pàg. 24-28
 CARTRÓ, Consol: Un bon canvi en el canvi de bolquers núm. 148, pàg. 17-18
 CASALS, M. Josep: Un cargol que ajuda a aprendre núm. 151, pàg. 20-22
 COLS, Carme: Més sobre les bates núm. 150, pàg. 6-9
 – Davant del mirall núm. 151, pàg. 2
 CUGAT, Laura: La biblioteca al parvulari núm. 149, pàg. 28-34
 DAHLBERG, Gunilla: Projectar amb els infants. Un fragment núm. 151, pàg. 29-33
 DESCLOT, Miquel: Dues cançons i un ball rodó núm. 153, pàg. 33
 Diversos autors: Què ha canviat a l'educació infantil els darrers 25 anys? núm. 151, pàg. 6-15
 DÍAZ MARTÍNEZ, M. Francisca: Els cinc sentits. Vers un pensament divergent núm. 152, pàg. 24-29
 DOLCI, Mariano: Preguntes de teatre i art a l'escola núm. 153, pàg. 6-9
 E. B. LLUNA: Fem del pati un jardí núm. 151, pàg. 18-19
 E. B. MUNICIPAL L'ESPUINA: El racó del passadís núm. 153, pàg. 12-13
 ECHEVARRÍA, Anna: La càries dental núm. 149, pàg. 36-39
 ESCARDÓ, Mercè: Nius de paraules núm. 150, pàg. 36-39
 FEBRER, Ivan de: El sofà núm. 153, pàg. 15
 FELIPE, Elena: Els cinc sentits. Vers un pensament divergent núm. 152, pàg. 24-29
 FICHTER, Bernd: El gest d'assenyalar en l'infant. Un model de desenvolupament núm. 148, pàg. 12-17
 FONS, Montserrat: Per què la girafa té el coll llarg? núm. 149, pàg. 21-25
 GARAÑO, Ainhoa: Un repte núm. 149, pàg. 2
 GARCÍA-ALGAR, Óscar: El son dels nens petits. La importància de la migdiada núm. 151, pàg. 36-38
 GIMÉNEZ, Llorenç: Embarussaments núm. 151, pàg. 39
 HOYUELOS, Alfredo: LOGSE, LOCE i LOE, entre l'espera i l'esperança núm. 148, pàg. 5-10
 – La regulació de l'educació infantil. Especificitats per al primer cicle núm. 150, pàg. 16-20
 JUUL JENSEN, Jytte: Homes a l'escola núm. 150, pàg. 10-14
 LISSÓN, Assumpció: La biblioteca al parvulari núm. 149, pàg. 28-34
 LLAR D'INFANTS LOLA ANGLADA: De líquid a sòlid. La transformació de l'aigua núm. 150, pàg. 21-26
 LUCCHETTI, Maria: Llegir amb el meu fill núm. 148, pàg. 32-35
 MADERA, Elisabet: L'espai de coixins i la biblioteca núm. 149, pàg. 20
 MAJORAL, Sílvia: Números per tot arreu núm. 148, pàg. 20-26
 MARTÍNEZ SORIANO, Juan Pedro: La cabana núm. 152, pàg. 18-19
 MORÓN, Sílvia: Què fem amb les famílies a l'escola? núm. 149, pàg. 5-8
 NICOLÁS, Montserrat: L'esfera de vidre tallat núm. 148, pàg. 11
 – La transparència núm. 149, pàg. 9
 – Divertiments visuals núm. 150, pàg. 15
 – Els ulls núm. 151, pàg. 16-17
 – Llegir imatges núm. 152, pàg. 12-13
 – L'esfera de vidre transparent núm. 153, pàg. 10-11

PALOU, Juli: Per què la girafa té el coll llarg núm. 149, pàg. 21-25
 PAÑELLA, Neus: Un bon canvi en el canvi de bolquers núm. 148, pàg. 17-18
 PENN, Helen: Què passa a les escoles bressol? núm. 149, pàg. 10-14
 PORQUET, Madeleine: Mestres en un parvulari Freinet núm. 153, pàg. 20-27
 PUENTE, Farners: Una història de pinyes núm. 153, pàg. 16-19
 REGINCÓS, Núria: Un pardal núm. 148, pàg. 2
 – A l'aire núm. 150, pàg. 2
 Riu, Imma: Amb lletra menuda núm. 153, pàg. 30-32
 Riu, Montserrat: Per amagar-nos... núm. 150, pàg. 27
 – Les caixes creixen amb nosaltres núm. 152, pàg. 16-17
 RODRÍGUEZ, M. Angélica: La parella pedagògica núm. 152, pàg. 14-15
 SANTAMARIA, Marià: La càries dental núm. 149, pàg. 36-39
 SANS, Soledat: Observem els arbres núm. 148, pàg. 30
 – La imatge gràfica d'un animal núm. 149, pàg. 26
 – El foc i el fum núm. 150, pàg. 34
 – El peix, uniformitat o diversitat? núm. 151, pàg. 34
 – La flor, natura viva núm. 152, pàg. 30
 – Un joc d'ombres núm. 152, pàg. 2
 – La línia, estudis núm. 153, pàg. 28-29
 SCHAFER, H. Rudolph: El context sociofamiliar en l'educació infantil núm. 152, pàg. 6-11
 TERTÚLIA DE RATES: Qui no estima els llibres? núm. 148, pàg. 40-41
 – Qui no estima els llibres? núm. 149, pàg. 40-41
 – Entrevista a la Caputxeta Vermella núm. 150, pàg. 42
 – Entrevista a Rínxols d'Or núm. 151, pàg. 40-41
 – Entrevista a en Ton núm. 152, pàg. 35-36
 – Entrevista a la Guida núm. 153, pàg. 34
 THIÓ, Carme: Les activitats quotidianes a l'escola núm. 149, pàg. 15-19
 TODOLÍ, Dolors: Escultures al pati núm. 150, pàg. 28-30
 – El menjar igual i divers núm. 152, pàg. 20-23
 TORNER, Anna: La càmera digital núm. 148, pàg. 27-29
 TORO, Lara: Editar llibres per a Infants núm. 152, pàg. 32-34
 TORRES, Marta: L'amagatall de sota la morera núm. 148, pàg. 19

Temes

Adaptació

MORÓN, Sílvia: Què fem amb les famílies a l'escola? núm. 149, pàg. 5-8

Alimentació

TODOLÍ, Dolors: El menjar igual i divers núm. 152, pàg. 20-23

Aprentatge

MAJORAL, Sílvia: Números per tot arreu núm. 148, pàg. 20-26

FONS, Montserrat: Per què la girafa té el coll llarg? núm. 149, pàg. 21-25

Atenció a la infància

PENN, Helen: Què passa a les escoles bressol? núm. 149, pàg. 10-14

HOYUELOS, Alfredo: La regulació de l'educació infantil. Especificitats per al primer cicle núm. 150, pàg. 16-20

Autonomia

CARTRÓ, Consol, PAÑELLA, Neus: Un bon canvi en el canvi de bolquers núm. 148, pàg. 17-18

Ciències

LLAR D'INFANTS LOLA ANGLADA: De líquid a sòlid. La transformació de l'aigua núm. 150, pàg. 21-25

Comunicació

FICHTER, Bernd: El gest d'assenyalar en l'infant. Un model de desenvolupament núm. 148, pàg. 12-16

Riu, Imma: Amb lletra menuda núm. 153, pàg. 30-32

Cultures

TODOLÍ, Dolors: El menjar igual i divers núm. 152, pàg. 20-23

Educació

Diversos autors: Què ha canviat a l'educació infantil els darrers 25 anys? núm. 151, pàg. 6-15

Educació sensorial

DÍAZ MARTÍNEZ, M. Francisca, Felipe, Elena: Els cinc sentits. Vers un pensament divergent núm. 152, pàg. 24-29

Equipament

E. B. LLUNA: Fem del pati un jardí núm. 151, pàg. 18-19

E. B. MUNICIPAL L'ESPURNA: El racó del passadís núm. 153, pàg. 12-13

Escola

CUGAT, Laura, LISSON, Assumpció: La biblioteca al parvulari núm. 149, pàg. 28-34

Escola bressol

THIÓ, Carme: Les activitats quotidianes a l'escola núm. 149, pàg. 15-19

COLS, Carme: Més sobre les bates núm. 150, pàg. 6-9

HOYUELOS, Alfredo: La regulació de l'educació infantil. Especificitats per al primer cicle núm. 150, pàg. 16-20

E. B. LLUNA: Fem del pati un jardí núm. 151, pàg. 18-19

CASALS, M. Josep: Un cargol que ajuda a aprendre núm. 151, pàg. 20-22

Expressió

TODOLÍ, Dolors: Escultures al pati núm. 150, pàg. 28-30

Família

SCHAFFER, H. Rudolph: El context sociofamiliar en l'educació infantil núm. 152, pàg. 6-11

LUCCHETTI, Maria: Llegir amb el meu fill núm. 148, pàg. 32-35

ESCARDÓ, Mercè: Nius de paraules núm. 150, pàg. 36-39

GARCÍA-ALGAR, Oscar: El son dels nens petits. La importància de la migdiada núm. 151, pàg. 36-38

Riu, Imma: Amb lletra menuda núm. 153, pàg. 30-32

Fer de mestre

TORNER, Anna: La càmera digital núm. 148, pàg. 27-29

FONS, Montserrat: Per què la girafa té el coll llarg? núm. 149, pàg. 21-25

JUUL JENSEN, Jytte: Homes a l'escola núm. 150, pàg. 10-14

ALTIMIR, David: El temps núm. 150, pàg. 31-33

BONÁS, Meritxell: L'art del pintor de paisatges. Algunes reflexions entorn de la documentació núm. 151, pàg. 24-28

DAHLBERG, Gunilla: Projectar amb els infants. Un fragment núm. 151, pàg. 29-33

E. B. MUNICIPAL L'ESPURNA: El racó del passadís núm. 153, pàg. 12-13

Filosofia

ALTIMIR, David: El temps núm. 150, pàg. 31-33

Higiene

ECHEVARRIA, Anna, Santamaría, Marià: La càries dental núm. 149, pàg. 36-39

Història

Diversos autors: Què ha canviat a l'educació infantil els darrers 25 anys? núm. 151, pàg. 6-15

Lectura

LUCCHETTI, Maria: Llegir amb el meu fill núm. 148, pàg. 32-35

Literatura infantil

ESCARDÓ, Mercè: Nius de paraules núm. 150, pàg. 36-39

TORO, Lara: Editar llibres per a Infants núm. 152, pàg. 32-34

Matemàtica

MAJORAL, Sílvia: Números per tot arreu núm. 148, pàg. 20-26

Natura

LLAR D'INFANTS LOLA ANGLADA: De líquid a sòlid. La transformació de l'aigua núm. 150, pàg. 21-25

CASALS, M. Josep: Un cargol que ajuda a aprendre núm. 151, pàg. 20-22

Observació

BONÀS, Meritxell: L'art del pintor de paisatges. Algunes reflexions entorn de la documentació núm. 151, pàg. 24-28
 DAHLBERG, Gunilla: Projectar amb els infants. Un fragment núm. 151, pàg. 29-33

Organització escolar

CUGAT, Laura, LISSON, Assumpció: La biblioteca al parvulari núm. 149, pàg. 28-34

Parvulari

DÍAZ MARTÍNEZ, M. Francisca, FELIPE, Elena: Els cinc sentits. Vers un pensament divergent núm. 152, pàg. 24-29

Pedagogia

THIÓ, Carme: Les activitats quotidianes a l'escola núm. 149, pàg. 15-19
 ALTÍMIR, David: El temps núm. 150, pàg. 31-33
 RODRÍGUEZ, M. Angélica: La parella pedagògica núm. 152, pàg. 14-15

Plàstica

TODOLÍ, Dolors: Escultures al pati núm. 150, pàg. 28-30

Política educativa

HOYUELOS, Alfredo: LOGSE, LOCE i LOE, entre l'espera i l'esperança núm. 148, pàg. 5-10
 PENN, Helen: Què passa a les escoles bressol? núm. 149, pàg. 10-14
 HOYUELOS, Alfredo: La regulació de l'educació infantil. Especificitats per al primer cicle núm. 150, pàg. 16-20

Psicologia

FICHTER, Bernd: El gest d'assenyalar en l'infant. Un model de desenvolupament núm. 148, pàg. 12-16

Quotidià

CARTRÓ, CONSOL, PAÑELLA, Neus: Un bon canvi en el canvi de bolquers núm. 148, pàg. 17-18
 COLS, Carme: Més sobre les bates núm. 150, pàg. 6-9

Recursos didàctics

TORNER, Anna: La càmera digital núm. 148, pàg. 27-29
 RIU, Montserrat: Les caixes creixen amb nosaltres núm. 152, pàg. 16-17

Relació amb pares

MORÓN, SÍLVIA: Què fem amb les famílies a l'escola? núm. 149, pàg. 5-8

Salut

EHEVARRÍA, Anna, SANTAMARÍA, Marià: La càries dental núm. 149, pàg. 36-39
 GARCÍA-ALGAR, Óscar: El son dels nens petits. La importància de la migdiada núm. 151, pàg. 36-38

Societat

HOYUELOS, Alfredo: LOGSE, LOCE i LOE, entre l'espera i l'esperança núm. 148, pàg. 5-10
 SCHAFER, H. Rudolph: El context sociofamiliar en l'educació infantil núm. 152, pàg. 6-11
 JUUL JENSEN, Jytte: Homes a l'escola núm. 150, pàg. 10-14
 E. B. LLUNA: Fem del pati un jardí núm. 151, pàg. 18-19
 TORO, Lara: Editar llibres per a Infants núm. 152, pàg. 32-34

